

LETTEREN EN TAAL.

VRAGENBUS.

Guéridon. — Liebaart. — Drie. — Wiedemaand.

X. te Y. schrijft: Al lang zit ik met een woord, dat ik nergens kan thuis brengen, n.l. *gerridon*. Of ik 't goed spel, weet ik niet. Wij gebruikten dat woord in Zeeland (Zeeuwsch-Vlaanderen) om er een „theestof” mee aan te duiden; niet dat voorwerp, zooals Van Dale 't (m. i. verkeerdelijk) in zijn Woordenboek omschrijft, maar een houten emmer, sierlijk gemodelleerd, met koper gevoerd, waarin een komfoor, en daarop stond dan een theeketel „gezellig te razen.” — Gaarne zag ik dat eens verklaard in „Timotheüs.” (‘t Heeft mij altijd verwonderd, dat Van Dale, die toch in die streken thuis hoorde, 't woord niet vermeldt.)

Antw. — Het hier bedoelde woord is niets anders dan het Fransche *guéridon*, dat beduidt een rond tafeltje op één poot. In die beteekenis komt het ook wel benoorden Staatsvlaanderen voor, doch zelden meer. Moge het, met *fauteuil*, *porte-manteau* en zooveel onnoodigs en dwaas, maar spoedig voorgoed weer over de grenzen gaan! Daar een theestof als de beschrevene ook vaak rust op één poot, die weer staat op een voetstuk, kon de benaming „guéridon” er licht op overgaan.

Waarom, vraagt S., wordt de leeuw in de wapenkunde soms *Liebaart* genoemd? Vanwaar komt dat woord?

Antw. — Dit woord is blijkbaar een verbastering van het Latijnsche *leopardus*, d. i. luipaard, welk dier ook in wapens, b. v. in het Engelsche, voorkomt. Dat men het vooral in het Vlaamsch op den leeuw toepaste, was eenvoudig een misslag.

A. O. — *Door*, *van* en *bij* werden oudtijds dikwijls gebruikt, om de werkende oorzaak of ook het middel aan te duiden, b. v. „Het is door (van of bij) hem gezonden.” Thans wordt bijna uitsluitend „door” in elk geval gebruikt; „van” weinig, en „bij” nog minder.

Bij „door” zijn voorbeelden niet noodig. „Van” vindt ge o. a. in de Statenvertaling: „van God geslagen,” (Jes. LIII.) „van God verordend.” (Rom. XIII.) „Bij” komt nog voor in „bij vonnis,” „bij koninklijk besluit.”

Dat het Engelsche „by” alleen de beteekenis van „door” zou hebben, is een misvatting. Het beteekent ook, net als bij ons, nabij, b. v. *close by*, dichtbij, *by the fireside*, bij den haard; en nog pas las ik in een blad: *by the river*, bij de rivier.

In Wagenaars Vaderlandsche Geschiedenis leest men meermalen van *Wiedemaand*. Welke maand is dat? w. g.

Antw. — Met dezen naam duidde men zoowel Augustus als September aan, doch, zoo ik meen, doorgaans de eerste. 't Woord komt van *Wied* = onkruid, dat in de warme maand het weligst staat. A. J. H.

STIJLBLOEMEN.

Uit een advertentie. — Gevraagd bij een oude dame van 81 jaar een juffrouw, die haar goed wil verzorgen en ook kan koken.

Schadelijk gedierte. — Een eerzaam landbouwer schreef eens een rekwest, waarin hij aan de Staten van zijn provincie verzocht, om schadelijk gedierte te mogen schieten. De aanhef van dit smeekschrift luidde aldus: „Er zijn in onze provincie verschillende soorten van schadelijke gedierten, heeren Gedeputeerde Staten, vossen, konijnen, enz.” A. J. H.

STORM.

Op de groene wateren der Noordzee, daar lag de storm, de gevreesde, en hij sliep, vele maanden achtereen.

Soms zuchtte hij in zijn slaap, zacht en licht, en dan kabbelden de golfjes en snelden naar het strand, waar ze fluisterden van den grooten reus, die zooveel kwaad kon doen als hij ontwaakte, maar die nu rustig voortsluimerde als een schuldeloos kind.

Soms ademde hij dieper, en dan rolden de golven voort over de zee, en vormden witte, blinkende koppen, waar ze braken op het zand, en dan juichten de kinderen aan het strand en zochten de schelpen op, die hij aan den oever wierp. En dan bolden de zeilen der schepen, en de rookpluimen der stoomboten wapperden breed uit, en vertelden van de kracht van den reus, die zelfs in zijn slaap nog zoo machtig was. Doch steeds sliep de reus nog voort, en hij werd vergeten bij de menschen.

Tot hij eensklaps ontwaakte. De bruinvisschen in de zee hadden zijn ronken gehoord, en begrepen, dat zijn bewustzijn terugkeerde; daarom ontvluchtten ze de diepe zee, waar ze niet spelen konden, en trokken naar de ondiepe wateren der binnenzeeën, waar ze zich veiliger achten. De meeuwen hadden het ook verstaan, en met breeden vleugelslag waren ze landwaarts getrokken. Hoe zouden ze voedsel vinden in de zee, als de reus heerschappij voerde? Dan maar liever zich tevreden gesteld met de schralere spijs, die de binnenwateren opleveren.

En de menschen, die acht gaven, zagen de bruinvisschen en de meeuwen, en zeiden: „De reus wordt wakker; laten we ons in acht nemen voor zijn woede.”

Doch de groote menigte lette niet op de teekenen van zijn ontwaken en dachten niet aan de groote kracht van den reus.

Eensklaps was hij geheel wakker en keek rond over zijn rijksg gebied. En bij den opslag van zijn oog werd de hemel donker van vrees en bedekte zich met grauwe wolken, die vluchtten voor den boozen blik, vluchtten naar het land. En de golven der zee verhieven zich hoog. Vaalgeel werd hun tint en grijswit kleurden hun toppen, en ze joegen voort en maakten de vlakke zee tot een landschap van heuvels en dalen, achter elkander rollend in woeste vaart, voortsnellend naar den oever, steigerend tegen de duinen op, alsof ze daarmee hoopten te ontkomen aan de woede van den geweldige.

Doch de reus achtervolgde ze en zweepte ze met de slagen van zijn adem, dat ze sidderend opsprongen en weer neertuimelden in het diep.

En voort snelde hij. Het lichte zand van de duinen week verschrikt landwaarts in, en heele stukken van hun voet nam hij op en smeed ze terug in de wateren, waar ze de golven nog grauwer kleurden.

Voort snelde de storm. Uit vrees voor hem hadden de zeelieden de zeilen reeds gestreken en ze trachtten voort te drijven voor een enkel zeil. Doch de storm greep dat zeil en sloeg het uit de lijken, en als de zeelieden het wilden vervangen door een ander, dan wierp hij ze van de touwen en de raas in zee. En toen verdubbelde hij zijn woede, en hij nam de schepen en tolde er mee als een knaap met zijn speelgoed, tot het hem verveelde en hij zijn tol in de diepte wierp, ongevoelig voor de noodkreten der menschen. En de kracht van den stoom, die de groote booten deed voortsnelen over de vlakke, bleek niet in staat tot den strijd tegen den adem van den storm; de kracht der kunst moest het opgeven tegen de kracht

ze te ontwikkelen. Maar... zóóveel was zeker, dat zijn salaris hem nooit in de gelegenheid stellen zou, zich boven den rang van bediende te verheffen, hem tot patroon te doen stijgen, en dat aan verhooging van salaris of verandering van positie wel niet te denken viel. Hij was dus gedoemd, geheel zijn leven een ondergeschikte positie in te nemen, en waardoor? Eenvoudig door gemis aan kapitaal. Hij was er ver van, dit aan zijn ouders te wijten. Die hadden gedaan wat zij konden om hun kinderen te ontwikkelen. Neen, hij kon het aan niemand of niets toeschrijven dan... „Hij maakt arm en rijk; Hij vernedert, ook verhoogt Hij!" zoo stormde het door zijn ziel, en hij stond op het punt om tegen den God van zijn leven en zijn hart in opstand te geraken, toen hij eensklaps achter zich een lieve kinderstem hoorde roepen:

„Moeder, dáár is vader al!"

Hij wendde zich om, en daar zag hij zijn gade en zijn lieve kind, hijgende en met een hoogroode kleur op zich toekomen. Hij stond stil en schaamde zich, want 't was hem, of diezelfde God hem tegenkwam op zijn weg en hem vroegde: „Heb Ik u dan niet rijk gemaakt? Hebt ge dit nu reeds vergeten?"

„Ja, vader heeft ons laten vliegen!" zeide Guste.

„Maar, kind, hoe kon ik nu weten, dat jullie mij zoudt afhelen? En, eerlijk gezegd, hoe kom je er toe?"

„Wel Frans," zei ze, met een glimlach van geluk, „ik leefde vandaag, ik geloof haast nog meer dan gisteren, in herinneringen, en ik dacht, dat het je een verrassing zou zijn, als ik je eens kwam halen zooals ik vroeger gewoon was te doen. 't Kwam goed uit, want ik had geen lust om veel te doen. Vind je het niet goed?"

„Natuurlijk wel, maar hoe kunnen we elkaar dan misgelopen zijn?"

„Nu, dat kan best. Toen je ons niet tegenkwaamt, zijn we nog een eindje het kantoor voorbijgewandeld, en misschien ben je ons toen ontsnapt, vooral omdat je niet wist, dat wij er waren."

„'t Spijt me geducht, want ik vind het waarlijk een heele verrassing. Guste. Heb je vader en moeder weggebracht?"

„Ja, en ik moest je van allen nog hartelijk groeten. Maar zeg mij eens, waarover liep je zoo diep te mijmeren? Is er wat?"

„Heelemaal niet, lieve!" zei hij. „Ik dacht nog na over kantoorzaken, maar nu is 't uit. Ik ben er nu te rijk voor!" En inderdaad, hij gevoelde zich rijk, toen hij daar met zijn vrouw aan zijn zijde en zijn kind aan de hand met lichte schreden voortging naar Weltevreden. En toen zij daar aankwamen, waren de booze geesten uit hoofd en hart verdwenen, en beide waren in overeenstemming met den naam der woning. (Wordt vervolgd.)

LETTEREN EN TAAL.

VRAGENBUS.

B. te H. vraagt naar bedoeling en ontstaan van de ridderorde van den *Kouseband*.

Antw. — Deze hoogste Engelsche ridderorde werd in 1350 door koning Eduard III gesticht. Wat men als aanleiding daartoe gewoonlijk vertelt, is slechts gissing. De orderegels noemen als doel de eer van God, van Maria en St. George, schutpatroon van Engeland. Slechts vorsten en Engelschen van hoogen adel kunnen deze orde ontvangen, die maar 26 leden telt, de koninklijke prins en de buitenlanders niet medegerekend. Onze koning Willem III was er ridder van.

Het ordeteeken is een kouseband van donkerblauw fluweel. Op den rand staat in goud: „Hony soit qui mal y pense." (Schande, die er kwaad van denkt.) Een

gouden gesp houdt het onder de linker knie vast. Daarbij draagt men een breed donkerblauw lint van den linker schouder naar de rechter heup. Aan dit lint hangt een gouden, met edelgesteenten versierd beeld van St. George. Op de linkerborst draagt de ridder een zilveren ster met acht stralen, en het roode kruis van St. George, alles omgeven door den blauwen kouseband. Een fraaie ketting, die dertig ons weegt en zes-en-twintig schakels telt, behoort er bij.

Men hoort soms zeggen: hij wil een *plasdankje* verdienen. Ook heet een der personen van Bunyan zoo. Wat wordt met dit woord bedoeld?

C. D.

Antw. — *Plasdank* komt uit het Fransch, wat het eerste deel betreft. „Plas" is de stam van *plaisir*, d.i. welgevallen, behagen. „Plasdank" is dus de dank, dien men verkrijgt van hem, dien men aangenaam wil wezen; iets, dat niet altijd lukt.

Waarom spreekt men bij de belasting altijd van een *Kohier*? Vanwaar komt dat woord?

Antw. — Dit woord is aan het Fransch ontleend, en niets dan een andere vorm van *cahier*, dat zotte Nederlanders soms zeggen voor *schrijfboek*. 't Woord komt van het latijnsche *Quaternum*, (bij ons nog over voor *katern*), dat beduidt: vier bladen saam.

P. W. — Het woord „scheel" heeft verschillende teekenis. In die van „schuinziende" is het een oud woord, dat al in het Grieksch is terug te vinden. Ook „schedel" wordt wel saamgetrokken tot „scheel."

Met genoegen plaatsen we, wat M. B. te K. zendt in verband met de beantwoording der vraag over „Leeke-dichtjes." Het is uit „Lezen en verwerken" door G. Elgersma:

„De Genestet, die zich langen tijd buiten den strijd gehouden had, al was hij een beslist aanhanger van de nieuwe richting, ging zich er nu ook in mengen, *niet als voorman, maar — als leek*, als onpartijdig toeschouwer, niet gewapend met groote geleerdheid, maar enkel met „de pijlen zijner geestigheid." En hij gaf in zijn „Leeke-dichtjes" den heftigen kamp weer. Moest de orthodoxie meermalen een veer laten, ook de modernen werden op hun fouten gewezen." — Niet tegenover, maar naast Uwe meening zag ik deze zienswijze, volledigheidshalve gaarne opgenomen."

M. te IJ. vraagt:

Wat was het Forum Hadriani? Wie was Laurentius Valla?

Antw. — Op een kaart van den Romeinschen keizer Hadrianus (120 jaar na Chr.) wordt dit forum vermeld. 't Was een marktplek (forum = markt) of gerechtshof, denkelijk terug te vinden in het gehucht Veur bij Voorburg in Z.-Holland.

Laurentius Valla was een classiek letterkundige uit de 15e eeuw in Italië, die o.a. uitnemend Latijn schreef. Hij behoorde tot de „humanisten."

Op de vraag van een onzer lezers over het woord „verdoemenis" merken we dit op:

Het woord komt van het oude *doemen*, d.i. oordeelen, meenen, het Engelsche *to deem*. In verband met „ver" beduidt *verdoemenis*: ten volle oordeelen, een afdoend oordeel uitspreken. De „verdoemenis" is dan de toestand, waarin de verdoemde, d.i. veroordeelde, door die daad komt. *Oordeel*, d.i. *uitdeeling*, nl. van de uitspraak, is niet hetzelfde als „verdoemenis," maar was oudtijds eerstens een rechtsterm, voorts een vonnis. (Nog in het Duitsch Urtheil.) „Verdoemenis" (als daad, niet als toestand,) staat gelijk met „veroordeeling," („welker *verdoemenis* rechtvaardig is," „Zoo is er dan nu geen verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zijn," Statenbijbel); doch het eerste komt zelden meer voor. De Statenvertaling gebruikt „verdoemenis" soms voor „oordeel," als eindbeslissing. (Zie Joh. 5 : 24 en Rom. 5 : 16.)

A. J. H.

LETTEREN EN TAAL.

VRAGENBUS.

Onneuzen. — Draak. — Lastposten. — Heug en Meug. — Kind van de rekening. — Noode.

Een heel lijstje vragen zendt A. te C.:

1. Meermalen hoorde ik de kinderen hier in den omstreep van Rotterdam zeggen, als er niet eerlijk gespeeld werd, „dat is onneuzen." — Hoe komt men daaraan?

Antw. — Meermalen gaat het met woorden als met menschen. Zij dalen van hoog tot laag. Vooral woorden te kwader ure aan vreemde talen ontleend, treft dit lot. In *facie*, *divesant*, enz. Zoo ook *onereus*, d.i. *schandelijk*, *laag*. Verbasterd dient het de straatjeugd.

2. Wat beteekent in oorsprong de uitdrukking: Met iemand den draak steken?

Antw. — In de Middeleeuwen werd vaak bij optochten en ommezingen een houten draak meegevoerd, den duivel voorstellend, gevolgd door St. Joris of St. Michael, die met een speer naar den draak stak. Vandaar de uitdrukking hierboven, die eigenlijk is: iemand als den draak steken, d.i. prikken, plagen, ten toon stellen als niets waard.

3. Zou u de volgende woorden niet eens willen verklaren a. u. b.: baliekluiver, politiek, dikkedensie, ponteneur, gemoedereerd, sikkeneurig en gerisseleveerd, educatie, gastroom, potmosch en snobbisme?

Antw. — Een *baliekluiver* is een kruier of boodschapper, enz. Hij staat aan de balie of brugleuning op werk te wachten. Vandaar de naam.

Politiek: eigenlijk wat tot het bestuur van stad (polis) of staat behoort. Thans beduidt het regeeringskunst, gedragslijn daarin, schrandere overleg, sluwheid. ('t Is zelfst. n. w. en bijv. n.)

Dikkedensie: verbastering van *décadence*, verval.

Ponteneur: „ „ Point d'honneur, eergevoel.

Gemoedereerd: „ „ Gemodereerd. (Van *modérer*, matigen.)

Sikkeneurig: „ „ chicaneurig. (Van *chicane*, aanmerking.)

Gerisseleveerd: „ „ geresolveerd. (Van *résolution*, besluit, dus: vastbesloten.)

Educatie: „ „ Education, opvoeding, op-

leiding.

Gastroom: „ „ Gastronome, lekkerbek,

smulpaap.

Potmosch: „ „ Een musch of mosch, die nestelt in den z.g. mosschenpot, die op een bloempot lijkt en aan een muur of een huis gehangen wordt. De jonge potmosschen zijn juist niet fraai. Vandaar de spot: „mooie potmosch."

Snobbisme: van het Engelsche *Snob* = ploert, snoever.

Uit vragen als deze blijkt nog eens duidelijk, hoe onzinnig en hinderlijk het gebruik van vreemde woorden in onze taal is. Nagenoeg alle hier genoemde kunnen we zonder schade missen, of liever, 't zou ons groot voordeel zijn.

4. Hoe komt men aan de uitdrukking: tegen heug en meug?

Antw. — „Heug" is het oude *Hoghe*, d.i. voldoening, vreugd (denk aan *verheugen*) „meug" komt van *Mogen*, d.i. willen, liefhebben (ik mag hem graag). De uitdrukking beduidt: tegen vreugd en lust in.

5. Vanwaar de uitdrukking: Het kind van de rekening worden?

Antw. — „Kind" heeft hier de algemeene, meer voorkomende beteekenis van *persoon*. 't Wordt hier vooral gebruikt om aan te duiden, dat de onnoozele, eenvoudige, 't meest gevaar loopt de schuld te krijgen, het gelag te moeten betalen.

6. Waarom zegt men: Hij doet het „noode"?

Antw. — „Noode" is een oude naamvalsform van *nood* of *dwang* („noode" beduidt oorspronkelijk *dringen*); noodzaak is een gedwongen zaak. „Noode" is dus: met of door dwang.

A. J. H.

VRAGENBUS.

J. H. te U. — U lijdt aan *zwakte der oogen*, die bij nerveuze en neurasthenische menschen ook ten gevolge van overspanning der oogen en gemoedsaandoeningen veel voorkomt. Oogdruppels of zalven geven geen baat. Daar het gezichtsvermogen normaal is, behoeft u ook geen bril te dragen, hoogstens zou een bril met prismatische glazen nog in aanmerking kunnen komen. Wij raden u aan *koude oogbaden* te nemen, en wel op de volgende wijze: des morgens na het opstaan wordt het aangezicht in de waterkom, die met koud water gevuld is, gedompeld, waarna de oogen in het water twaalf maal langzaam geopend en weer gesloten worden. In den aanvang zult u hiervoor terugschrikken, maar als u er eens aan gewend zijt, zult u dit verfrisschende en versterkende oogbad niet meer willen missen. *Probatum est!*

M. O. te V. — Ook voor u geldt het antwoord aan J. H. te U. over *zwakte der oogen*. In elk geval raden wij u aan, den bril niet te aanhoudend te gebruiken en de oogen te overspannen, daar anders de oogen nog meer zullen verzwakken. Zeer raadzaam zijn de koude oogbaden, waarover wij hierboven uitvoerig gesproken hebben. Voor uw nerveuze bezwaren van anderen aard, raden wij u aan om 's morgens en 's avonds van *Nux vomica* D. 4 vijf druppels in te nemen en eenige weken lang *Sanatogen* te gebruiken.

M. v. d. R. te K. — Bij *suikerziekte* gaan groote hoeveelheden druivensuiker (soms tot 1 kilo per dag) met de urine af. Lijders aan deze ziekte hebben veel dorst, buitengewonen eetlust, maar niettegenstaande ruim gebruik van spijsen vermageren zij toch meestal en worden zwakker. Op jeugdigen leeftijd is deze ziekte gevaarlijker dan op verder gevorderden leeftijd, ja, vaak komt het voor, dat lijders aan suikerziekte bij een voorzichtige leefwijze en een gepast dieet een hoogen ouderdom bereiken. Wat dit laatste betreft wordt het meestal door de geneeskundigen voorgeschreven uitsluitende vleesch-dieet op den duur niet goed verdragen. Beter is een gemengd voedsel, waarbij evenwel suiker, meelspijsen, specerijen en alcoholische dranken vermeden moeten worden. *Verboden* zijn derhalve: suiker, honig, meel, wittebrood, griesmeel, haverde-gort, aardappelen, erwten, bonen, worteltjes, taarten en koek, zoete vruchten, bier, wijn en likeuren. *Geoorloofd* zijn daarentegen: bouillon, soep met ei en soepgroenten, vleesch van allerlei aard, visch, eieren en melk, zure melk, karnemelk, boter, spek, grahambrood, hard gebakken bruinbrood, spinazie, koolsoorten, salade, radijs, ramenas, appels, peren, noten en boschbessen; als drank: water, mineraalwater, thee zonder suiker, eikelkoffie en appelwijn. Wandelingen en koele wasschingen van het geheele lichaam zijn van groot nut. Van homoeopathische geneesmiddelen kunnen wij vooral *Siszygium jambolanum* in de 1ste decimale verdunning aanbevelen; eenige jaren geleden hebben wij dit middel reeds in de „Vragenbus" aanbevolen, en van twee lezers van „Timotheüs," die aan suikerziekte leden, later bericht gekregen, dat zij hiervan aanmerkelijk beterschap hadden ondervonden. Wij kunnen u dus den raad geven met dit middel onder toestemming van den behandelenden arts een proef te nemen, die in geen geval kan schaden.

haar echtgenoot het bewustzijn, dat hij de vrouw had misleid, die hij liefhad, en die hem zóó beminde, dat ze hem niet van een onwaarheid jegens haar kon verdenken. Hoe speet het hem, dat hij zich tot die onwaarheid had laten brengen. Hij gevoelde het nu zelf: daar was een wanverhouding door hem gebracht tusschen hen beiden, en hoe lang zou hij dat onaangename gevoel moeten dragen! Wel, immers niet langer dan tot het oogenblik, waarop hij eerlijk zijn schuld bekende, en haar beloofde, dat ze weder en altijd op hem rekenen kon. Maar dat eenige geneesmiddel wilde hij in geen geval gebruiken; ook de heer Van Stralen was te fier om den moed te bezitten, zich onder zijn schuld te vernederen. Treurige fierheid, die reeds zoo velen tot lafaarden, tot ellendigen maakte! Hij had medelijden met zichzelf en wilde de schuld bij Alex zoeken, doch slechts één enkel oogenblik; toen ontviel hem zijn zondenboek. Immers, wist hij niet beter dan Alex het onderscheid tusschen goed en kwaad? Bovendien, Alex was niet gehuwd, en minder dan hij kon hij ordeelen over de verhouding tusschen man en vrouw. Eindelijk meende hij toch de eigenlijke aanleiding tot de zaak gevonden te hebben: die ellendige loten, de verlokking van het goud, die hadden het gedaan, en in zijn woede tegenover die verwoesters van zijn innerlijken vrede en zijn huiselijk geluk ging hij zóóver, dat hij zich voornam, de loten te verkoopen. Alsof daardoor de wanverhouding, die door de zedelijke fout was ontstaan, hersteld; alsof het gedane daardoor ongedaan kon gemaakt worden. Dat goud had het gedaan! Alsof Christus ons niet vrijgemaakt heeft van de banden des gouds. Neen, van welke zijde ook gezien, de heer Van Stralen voerde een vruchteloos pleidooi met en voor zichzelf, omdat hij zich niet voor den rechten spiegel van zelfkennis plaatste, of, zoo hij dit al deed, zijn schuld trachtte te bemantelen. Ook al zou hij zich ontdoen van zijn loten, ook al zou hij ze nimmer meer koopen, daarmede zou hij zijn ziel niet verlossen van zijn dorst naar goud. Wist hij den weg niet, waarop hij beveiliging tegen zijne hartstochten vinden kon? Had hij nimmer de bede gelezen: „Laat gierigheid mij in haar strik niet vangen!“? Neen, het gevoel gezondigd te hebben, zijn huiselijk geluk door eigen schuld verwoest te hebben, drong niet tot hem door; wat hem onaangenaam stemde, waren de gevolgen van zijn daad, en daarbij was het genoeg, dat hij zich daarvan gedroomd had, tegelijk verloren. Immers ook al mochten zijn loten hem rijk maken, zou hij het ooit aan Guste hebben kunnen zeggen, en zoo hij het deed, zou zij, nu vooral, zich ooit gelukkig en rijk kunnen gevoelen met dien schat? Neen, hij moest, hij zou die loten verkoopen, wat ook de koers mocht zijn. Helaas! met den zedelijken koers, waarop hij zelf stond, rekende hij niet.

(Wordt vervolgd.)

Uitslag van het Prijsraadsel No. 1.

Uit alle oorden des lands werden ons beantwoordingen dezer prijsvraag toegezonden, zoodat we 15 November j.l. een honderd vier en vijftig brieven, met het opschrift: „Prijsraadsel Timotheüs," hadden opgestapeld. En welk een vloed van spreekwoorden en spreuken stroomde ons toe, toen we den inhoud van al die brieven nakeken! De meeste brieven bevatten 21 spreekwoorden en spreuken, doch er waren een twaalf oplossers, die zeer veel werk aan de oplossing besteed hadden en vier, vijf, zes, ja tot tien maal 21 spreekwoorden hadden ingezonden.

De namen van deze twaalf inzenders zijn:

B. L. Bijlsma, Alfen a/d. Rijn; N. van Strien, Groede; A. Ringnalda, Den Haag; C. v. d. Hoek, Leerdam; Johs. W. Rouw, Ablasserdam; H. Visscher, Zwolle; Frans de Jong, Lexmond; J. W. Laméris; A. de Boer, Landsmeer; D. Hupkes, De Steeg; Jacob Kamphorst, Nijmegen; Sophie C. Rot, Apeldoorn.

Hadden we twaalf prijzen uitgelooft, we zouden aan al deze inzenders een prijs toegekend hebben. Nu er echter maar één prijs is, konden we niet beter doen dan onder deze twaalf loten, waardoor de prijs werd toegewezen aan:

N. VAN STRIEN te GROEDE.

Dezer dagen hopen we de schilderij in lijst af te zenden.

LETTEREN EN TAAL.

VRAGENBUS.

Namen. — Hieronymus. — Koster. — Cellebroeders.

J. D. te A. vraagt inlichting over het volgende:

L. W. van Merken schreef een gedicht: *Zijn en Leven*. Daarin worden tal van karakters aangeduid onder namen, welke ik grotendeels niet kan verklaren. Bijv.: „Leef *Argent*, die" . . . Verder Neraan, Geront, Damon, Soubize, Bailart, Leander, Tartuuf, Chrisip.

Antw. — De bedoelde schrijfster leefde in de 18de eeuw en schreef o.a. tooneelstukken.

De bedoelde namen zijn gedeeltelijk aan de fabelleer ontleend, gedeeltelijk aan Fransche en Duitsche dichters en tooneelschrijvers uit de 17de en 18de eeuw.

Neraan b.v. is de dwaas, van wien Gellert verhaalt, dat hij een ezel groen verfd met roode pooten, om zoo de aandacht te trekken. *Argent*, Geront en Tartuuf zijn persoonlijkheden uit Fransche tooneelstukken. De laatste is de held uit het bekende blijspel van Molière. Soubize was een Fransch veldheer uit de 18de eeuw. Namen als Damon en Leander stammen uit de oudheid en werden in de 18de eeuw in de letterkunde veel gebruikt. Men vindt zulk gebruik ook bij Bilderdijk.

Dezelfde vraagt:

„Hieronymus is hier 't volmaaktst epitheton" uit St. Nikolaasavond, van De Génestet. Welke is hiervan de juiste beteekenis?

Antw. — Wie het opstel van De Génestet over kinderpoëzie kent, begrijpt de bedoeling. De schrijver, die in dit opstel, in zijn jeugd geschreven, zeker ver van billijk was en wiens „modern" standpunt duidelijk blijkt, acht den vromen kinderdichter, Van Alphen, te ernstig, te zwaar op de hand, voor de jeugd niet passend. Wel past, zegt hij, bij zulk een dichter de zwaarwichtige, plechtige naam Hieronymus, die hem volmaakt kentekent. Een Epitheton is een bijnaam of toevoegsel om iets te verduidelijken.

Nog een vraag van dezen inzender kunnen we, zonder het gedicht te zien, niet beantwoorden.

H. v. d. S. te D. H. vraagt:

Zoudt u mij kunnen mededeelen, waarvan het woord *Koster* is afgeleid?

Antw. — „Koster" komt, gelijk vele „kerkelijke" woorden, uit het Latijn. 't Is hetzelfde als het nog wel gebruikelijke *Custos*, d.i. bewaarder. (b.v. van een museum.) R en S worden in het Latijn wel meer verwisseld. Zoo werd *Custos* tot *Custor* en *Koster*.

Op een vraag van N. N. omtrent het woord „Cellebroeders" dit: Toen in de 14^e eeuw de „zwarte dood," een pestziekte, in de Rijnprovinciën heerschte, verenigden zich een aantal mannen en ook vrouwen, om als leekbroeders en zusters (d.i. niet geordenden tot monniken of „geestelijken") de zieken op te passen en de dooden te begraven. Dit werk zetten zij ook later voort. Zij gingen in het zwart gekleed.

Hun naam wordt soms beschouwd als komende van *cel*, wijl zoo'n cellebroeder die veelal bewoonde. Doch dan kon men wel elken monnik cellebroeder noemen. Veeleer zou ik het woord afleiden van *cellae*, (kerkhoven) waar zij gestaag dooden heenbrachten.

De Cellebroeders zijn bij ons afgeschaff. Een steeg te Amsterdam bewaart hun naam. In Spanje komen zij nog voor.

A. J. H.

Waar er al ettelijken zitten . . .

Dat voor den jongen mensch „onthouding” onmogelijk of ook maar schadelijk zou zijn en dus de „prostitutie” een noodzakelijk bestanddeel onzer maatschappij, wordt uitvoerig bestreden. De „vrije liefde”? Hij kent slechts de *liefde*, die onafscheidelijk verbonden is aan de *trouw*; de liefde, „die gebonden is door de diep ernstige gevoelens van de trouw en de verantwoordelijkheid, en daardoor te kennen geeft, dat wij met een mensch te doen hebben en niet met een zwerfend dier.”

Levenswandel is wel een merkwaardig boek.

„Wie het nog niet uit den ondergang van de Heidensche wereld mocht weten, die zou het althans uit de vele teekenen van het moderne leven kunnen zien, hoe de natuur, aan zichzelf overgelaten, op het hellend vlak van steeds toenemende verfijningen onherroepelijk tot perversiteit ontaardt.”

Wie zóó spreekt, staat . . . niet verre . . . van het koninkrijk Gods. En toch, ach! wat is dat, bij zulk een boek, van zulk een schrijver, een weemoedige gedachte: „Tenzij dat iemand wederom geboren worde, hij kan het koninkrijk Gods niet zien . . .”

Ondanks onze critiek kunnen we echter een boek als dit *krachtig aanbevelen*, òók voor de jonge menschen in *onze* kringen.

Schier op elke bladzijde zien wij hier in den spiegel van Gods heilige Wet.

En ach! dat is zoo broodnoodig!

Zijn het dan jongelieden, die in de Waarheid onderwezen zijn, dan kàn het niet anders, of, als hun geweten wordt geraakt, dan zal de Wet, die hun hier vaak op zoo hoog-ernstige, aangrijpende wijze wordt voorgesteld, hen leiden tot Christus.

Ik heb gezien; ik heb genoten; ik heb me verblijd; ik sta in sommige opzichten vierkant tegen den schrijver over; ik heb ettelijke bladzijden van harte toegejuicht; ik heb me bedroefd en verheugd; ik ben in mijn geloof gesterkt; ik heb wederom de armoede van het ongelooft gezien . . . .

— Dat was de uitwerking op mij van „Levenswandel.”

P. Br.

LETTEREN EN TAAL.

VRAGENBUS.

Brugman. — Brutus. — Cadmus. — Jurriaan. — Doodendans. Axioma. — Veemgericht. — Stiftschool. — Telegrammen.

Van V. te B. ontvingen wij ettelijke vragen:

1. Vanwaar de uitdrukking: „Hij kan praten als Brugman?”

Antw. — Brugman was een monnik, die op het eind der vijftiende eeuw als prediker door ons Vaderland trok, en vermaande tot bekeering. Hij had een eigenaardigen spreektrant en groote overredingskracht. In een zijner leerredenen b.v. zegt hij: „Het koninkrijk der hemelen is alzoo zoet, alsof deze kerke vol rijstebrij ware, met een goede tonne Delftsche butter daarinne.”

Op hem ziet de uitdrukking hierboven vermeld.

2. Vanwaar de uitdrukking: „Gij ook, Brutus?”

Antw. — Julius Caesar (50 v. Chr.) had een aangenomen zoon, Brutus. Bij den moordaanslag, in den Senaat op Caesar gepleegd, was ook Brutus onder de aanvallers. Diep ontroerd riep Caesar uit: „*Et tu, Brute!*” d. i. *gij ook, Brutus!* en zonk toen ineen.

3. Wat bedoelt Bilderdijk met „Kadmus' zwarte dochtertjes?”

Antw. — Kadmus was een Fenicische vorst, die de stad Thebe in Griekenland stichtte. Hij heet ook de uitvinder van het letterschrift. De dochtertjes zijn de letters.

4. Welk vers wordt met dat van Jurriaan bedoeld?

Antw. — Dit vers behandelt de reis van Jurriaan, die de wereld doortrekt en vertelt wat hij zag.

Het eerste vers luidt:

Als iemand verre reizen doet,
Dan kan hij wat verhalen.
Daarom nam ik mijn stok en hoed,
En ging terstond aan 't dwalen.

Koor:

Daar heb je gansch niet kwalijk aan gedaan:
Vertel het ons maar verder, heer Jurriaan.

Het tweede vers is:

De Noordpool werd het eerst bezocht;
Daar mocht het winter heeten.
'k Was blijde, dat ik op dien tocht
Mijn pels niet had vergeten.

Koor als boven.

Op de scholen was dit een geliefd lied.

5. Wat is een doodendans?

Antw. — In voorstellingen uit de middeleeuwen treft men vaak zulk een „dans” aan. De Dood gaat of danst voorop, en achter hem volgt een lange rij van menschen uit allen rang en stand: vorsten, geestelijken, krijgslieden, geleerden, tot bedelaars toe. Jongen zoowel als ouden moeten mee. Als ik mij niet bedrieg, kan men o. a. te Bremen zulk een doodendans zien afgebeeld. Een jong kind spreekt daarbij in het Nederduitsch, dat zoo zeer op onze taal gelijkst:

O dood, hoe soll ik dat verstaan:
Ik mot dansen en kan niet gaon.

6. Wat is een axioma?

Antw. — Daardoor verstaat men een stelling of waarheid, die zóó duidelijk is, dat zij geen bewijs behoeft, b. v. $2 \times 2 = 4$. Als $A = B$ en $B = C$, is ook $A = C$.

7. Wie wordt met den geleerde „Gulielmus Coddeus” bedoeld?

Antw. — Coddeus of eigenlijk Van der Kodde was in 't begin der 17e eeuw hoogleeraar te Leiden, doch werd wegens Remonstrantisme afgezet.

8. Wat is een veemgericht?

Antw. — De veemgerichten waren geheime, niet door den Staat ingestelde rechtbanken, die in de Middeleeuwen in West-Duitschland ontstonden. De rechtsbedeeling liet toen veel te wenschen. De veemgerichten vergaderden veelal in 't geheim. De leden kenden elkaar aan bepaalde teekens. Zij gaven aanleiding tot allerlei ongerechtigheden, en zijn bij betere toestanden in het midden der 17e eeuw geheel verdwenen.

9. Wat is een Stiftschool?

Antw. — „Stift” = sticht of stichting. (Vergel. graft = gracht; heft = hecht.) Een stift is een oud kerkelijke, veelal Roomsche instelling, iets als een klooster b.v., waaraan een school of andere instelling kan verbonden zijn.

Op bladz. 305 van „De Lelie van ons Vorstenhuis” staat: „Brunynck, zijn secretaris, zat te wachten met een grooten stapel brieven en „telegrammen” voor zich op tafel.” Mijn vraag is, of er in den tijd van Prins Willem van Oranje reeds sprake was van „telegrammen,” en zoo neen, wat mag dan met „telegrammen” bedoeld zijn?

J. J. L. D.

Antw. — Natuurlijk is dit verkeerd vertaald. Door „telegram” verstaat men iets anders dan hier bedoeld wordt. Waarschijnlijk is hier sprake van korte mededeelingen in *cijferschrift*, dat oningewijden niet konden lezen.

A. J. H.

Hendrikke van Vroeger nam zijn lange beenen op en wandelde naar binnen. Als een hond, die een pak slaag heeft gehad.

Algelopen.

We hoorden er niets meer van. Niet van de geknakte blommetjes, niet van het bedorven perkje, niet van zijn wilde stoeien, niets meer.

Maar de afscheiding van speelplaats en blommetjes-tuin was in onze oogen nog heiliger geworden, en we pasten nog beter op dan vroeger, dat we ze niet overschreden.

Of een zware bestraffing dat ook zou hebben uitgewerkt, of een lange verontwaardigde speech?

D.

LETTEREN EN TAAL.

VRAGENBUS.

P. v. W. te D. vraagt: Zoudt u mij kunnen mededeelen of de naam „Gepke” ook verband houdt met of een verbastering is van den (Duitschen) mannen-naam Gebhardt? Bestaat er ook een gelijkkluidende naam in 't Hollandsch, en heeft die naam ook een profetische of zinrijke beteekenis?

Antw. — Op goede gronden, wier vermelding ik den lezer liefst spaar, houd ik *Gepke* voor een vorm van *Jaapje*, verkleinwoord van *Jakob*, waarvan de beteekenis overbekend is.

U. A. v. L. te S. vraagt naar uitspraak en meervoud van *catalogus*.

Antw. — De klemtoon valt op de 8e lettergreep van achteren, dus *catalogus*; meervoud *catalogi*, al is „catalogussen” niet bepaald verkeerd.

Hoe komt men toch aan den naam „Meikersen”? vraagt S. S. De kersen zijn immers niet in Mei, maar vrij wat later rijp.

Antw. — Zeker, en daarom gaf ook wijlen mijn vriend E. Gerdes de verklaring, dat het eigenlijk „Maaikersen” moet zijn, d.i. kersen, die in den maaitijd gebruikt worden. Daar nu oudtijds voor „Mei” vaak „May” werd geschreven, kan de gissing juist zijn, doch of het met den maaitijd uitkomt? Eigenaardig is, dat Gerdes' leermeester, De Liefde, het bekende vers heeft gedicht, waar in komt van: „De kersen in de Mei.” Ik voor mij zou het echter in dit geval eer met den leerling dan met den meester houden.

V. te B. vraagt: Wie was Melis Stoke?

Antw. — Melis Stoke (1300) is bekend door zijn „Rijmkroniek,” die van 600—1300 de geschiedenis van de Hollandsche graven behandelt.

Wat zijn Rozenkruizers?

Antw. — Dezen naam droegen leden van verschillende vereenigingen in de 17e en de 18e eeuw. Zij beoogden niet altijd hetzelfde. Soms hielden zij zich met theosophie, den steen der wijzen, enz., bezig; dan weer schijnen ze dergelijke dingen bestreden te hebben. 't Waren in elk geval geheime genootschappen, waaromtrent men nog veel niet weet. De naam komt denklijk van de Latijnsche woorden *ros* (dauw) en *cruce* (kruis). De dauw heette een der middelen om den „Steen der wijzen” te vinden; uit het kruis + kan men de drie letters LVX vormen, d.i. LUX = licht. Men zoekt dus door dauw licht. Van heel het geheimzinnig streven is weinig meer te vinden.

A. J. H.

HERINNERINGEN

DOOR
OSELMA.

(5.)

Maar het lieve plekje is voor mij ook getuige geweest van menig bangen levensstrijd; en bij dien strijd heeft de trouwe, grijze vriendin onverpoosd haar hulp geboden, en mij menige overwinning helpen bevechten. Het was, toen de zorgeloze studietijd was afgelopen, en ik na een paar jaren van afwezigheid een betrekking in hetzelfde geliefde plaatsje kreeg; toen vermomde zelfzucht mij geheel trachtte te exploiteeren; toen hij, die mijn geestelijke leidsman had moeten zijn, een verderfelijken invloed op mijn gemoedsleven uitoefende, die later plaats maakte voor ongegronden, beleedigenden achterdocht, — waardoor de frischheid van mijn levenslust plaats maakte voor een gevaarlijke levensmoetheid, en mijn hart geheel dreigde te veranderen in een bron van alsem.

Ook mijn lichaam leed onder die omstandigheden; een droge kuch plaagde mij nacht en dag, en algeheele lichaamszwakte maakte het mij bijna onmogelijk, mijn dagelijksche plichten te vervullen. Ik verlangde niets liever dan mij neer te leggen om te sterven; maar mijn oude vriendin wist mij door de zachte aanraking harer hand uit mijn doodelijke matheid op te heffen, en door haar hartelijke liefde als 't ware nieuw leven in te storten.

O, de wondere toovermacht der liefde! Hoeveel wordt liefde genoemd, wat slechts zelfzucht is. Maar ware liefde is geheel iets anders. Ware liefde is een macht, die met anderen ook zichzelf gelukkig maakt. Waaraan die ware liefde is te kennen? Deze is wel de schoonste beschrijving, die er ooit van gegeven is: „De liefde zoekt zichzelf niet; de liefde is niet afgunstig; zij denkt geen kwaad.” — Zóó was de liefde van mijn onvergeetlijke moeder Van Oldenburg: een hemelsche plant in een edel hart.

Door een gelukkigen samenloop van omstandigheden kon ik mijn onaangenaam kosthuis verlaten en bij haar mijn intrek nemen.

O, hoe zegende ik dat uur, waarop ik mij als 't ware kon nestelen onder de warme moedervleugelen! En kwamen er dan ook nog uren van somberheid en levensmoetheid, dan zette de goede vrouw zich in mijn kamer aan het venster, en zeide: „Kijk eens, daar heb ik een perkje van rozen en chrysanthemums laten aanleggen; en de kamperfoelie langs het rasterwerk begint al zoo mooi te bloeien; maar mijn arme Selma ziet er niets van, omdat haar oogen verduisterd zijn door tranen.”

Ik sloeg mijn armen om haar hals; en de bitterheid in mijn hart smolt weg, waar ik haar tranen van medelijden voelde druppelen op mijn hand.

O, hoe liefderijk verpleegde zij mijn lijdend hart, dat, bij al het smartelijke toen ondervonden, nog menige pijnlijke teleurstelling had te verduren! — Zij richtte mijn blik op het onvergankelijke, en leerde mij verzadiging vinden voor den dorst mijner ziel bij de Bron, die nooit opdroogt.

Zoo ging ik met nieuwen moed en helderder blik, door de ervaring gerijpt, het leven weer in, en mocht ook in latere jaren bij het wisselen van plaats en betrekking steeds haar warme, moederlijke, wijze vriendschap ondervinden, mij toesprekende in menig kostbaren brief, tot nu toe zorgvuldig bewaard, die mij altijd nieuwen spoorslag gaf tot getrouw volbrengen van mijn plicht, en het trachten om, naar haar voorbeeld, anderen gelukkig te maken.

„Om u dit te zeggen, noodigde ik u tot mij. Gij zult mij begrijpen, als ik zeg, dat we veel geld zullen noodig hebben om de verwoestingen te herstellen, die de speelduivel in het leven der bijzondere personen en huisgezinnen heeft aangericht. Ik wil daartoe het mijne beschikbaar stellen; wilt ook gij het uwe daartoe doen? Ik weet, dat ik op u, die door onzen God met aardse middelen gezegend zijt, geen vergeefs beroep doe. Vóór alle dingen echter vraag ik uw gebed, uw medeleven en medestrijden voor ons. Zie, thans is deze zee hier vreedzaam en kalm, maar ginds tegen de rotsen van Monaco bruist en schuimt de branding, en menig zoo gelukkig levensbootje wordt te pletter geslagen tegen de kust van onzen tijd. Ik wil daar, met de hulp onzes Gods, de reddingboot door de golven leiden om te behouden, wat ik kan, om den duivel zijn prooi te ontrukken, en mijn dochter wil met mij gaan. Komen wij om, dan komen we om! Zult gij ons alleen laten gaan en van het strand aanzien, dat onze arbeid onze krachten te boven gaat? Neen, dat kunt, dat zult ge niet! We hebben een zestal mannen en een gelijk getal vrouwen noodig, om onze boot te bemannen. Wie uwer wenscht met ons zee te kiezen, en wie niet met ons gaan kan, helpe ons, haar te proviandeeren!”

Een oogenblik heerschte er stilte in de zaal, een pijnlijke stilte, alsof de een voor den ander niet de eerste durfde zijn. Na enkele seconden rees een jonkman op en sprak: „Vader Cerebelli, ik ga met u!” een jonkvrouw volgde zijn voorbeeld en zeide: „Wil ook mij op de rol schrijven voor uw reddingboot, mijnheer!”

Eer tien minuten verstreken waren, was de reddingboot aangemonsterd en voor de eerste reizen genoegzaam geproviandeerd. De wijze van uitvoering werd door de vergadering aan den heer Cerebelli overgelaten, en deze zou ieder van degenen, die zich beschikbaar gesteld hadden, hun taak aanwijzen. Hij ontveinsde hun niet, dat men op grooten tegenstand stuitte, zoodra de werkzaamheid, waartoe men zich verbonden had, publiek nieuws zou geworpen zijn, en dit laatste kon niet lang duren. 't Kon wel niet anders, of de hartstochtelijke spelers zouden het als een inbreuk op hun persoonlijke vrijheid beschouwen, zoo men hen aansprak op hun weg naar het Casino. De directie der bank zou in woede ontsteken tegenover de mannen en vrouwen, die hen van hun inkomsten trachtten te berooven. Zeker, men zou zelfs geen maatregelen van persoonlijk geweld tegen hen sparen, en ofschoon zij geen openbaar optreden van den vorst van Monaco zelf tegen zich te duchten hadden, dat hij in het geheim hun vijanden steunen zou, daarvan konden zij zich zeker houden. Maar de leider der samenkomst sprak zijn medegenooten moed in, door hen te wijzen op Hem, die in de wereld kwam om de werken des duivels te verbreken en de Zijnen een geloof te schenken, dat bergen verzet. Na een vurig dankgebed van den grijzen voorzitter gingen de aanwezigen uiteen.

De mannen en vrouwen, die zich rondom de roulette-tafel in het Casino verdrongen, en, slaven en slavinnen van hun hartstocht, met verwrongen gelaatstreken en bevende vingers het goud van hun winst tot zich namen, gisten het niet, dat daar een heilige oorlog verklaard was tegen de speelbank van Monte Carlo; de wanhopigen, die met donkeren blik zich naar buiten in het park spoedden, om hun laatste bezitting voor den greep van den speelduivel te sparen, wisten niet, dat ginds mannen en vrouwen voor hun legerstede knielden om voor hen genade en ontferming af te bidden, en als daar in Noord of Zuid, in Oost of West, een moeder of een echtgenoot, bij bange vreeze voor echtgenoot of zoon, geen rust vinden kon, zelfs als aan het geprangd gemoed de bede ontperst was: „Vader, leid hem niet in verzoeking, maar verlos hem van den booze!” neen, ook zij gisten het niet, dat er aan de Riviera zelf, waar hun dierbaren toefden, met hen gebeden werd en aan Satan de buit werd betwist.

(Wordt vervolgd.)

LETTEREN EN TAAL.

V R A G E N B U S.

Onneus. — Flink. — Opdoemen. — Walter Scott.

De heer P. de Z. te R. schrijft: In no. 11 van dezen jaargang van „Timotheüs” las ik in de Vragenbus van de rubriek „Letteren en Taal” uw verklaring van het woord „onneuzen.” Omdat ook de schooljeugd in het land van „Overmaas” dit woord bezigt, ben ik zoo vrij u hierover mijn gedachte te schrijven.

Hier is niet in gebruik het woord „onneuzen,” maar men spreekt van „onneus doen.” Bij het knikkeren b.v. verwijft de een den ander, dat hij „onneus doet,” d.i. oneerlijk handelt.

Nu heb ik altijd gemeend (ik heb het nergens gelezen) dat „onneus doen of handelen” afkomstig is van „onheusch” handelen. Wat dunkt u hiervan?

'k Stem gaarne toe: mijn verklaring is eenvoudig en mist wellicht elken grond, doch ik meende u deze gedachte te moeten schrijven.

Antw. — We zijn zeer blij, dat de heer De Z. dit gedaan heeft. Zijn verklaring toch is o. i. volkomen juist.

De heer C. A. v. W. te Z. merkt op: Mag ik u om eenige opheldering vragen omtrent 't volgende in het stukje „Flink”? Ik begrijp niet, waarom gesproken van „shooner” enz., en van „yacht.” Zegt men dan hier werkelijk in plaats van schooner, sjooner (shooner) of sjoener? Ik heb 't nooit gehoord. — En dan „yacht.” — Spreekt men dat dan hier heusch op zijn Engelsch, als „jot” uit? Nooit gehoord. In Engeland is mij geleerd, dat onze woorden jacht en boegspriet enz., door de Engelschen zijn overgenomen, doch geen g of ch kunnende (of willende) gebruiken, heeft men er jot en bowsprit van gemaakt. Of 't met „schooner” ook zoo is gegaan?

Antw. — Onze lezer heeft gelijk. De schrijver in het „Doet. Weekbl.” ging een weinig te ver bij die twee woorden. Doch in de sportbladen met hun brabbeltaal, die men echter nu tracht te beteren, zijn zulke dwaasheden als „yacht” best mogelijk. Er wordt ongelooflijk geknoeid. „De Prins” noemde onlangs een rit in een bokkenwagen een *pleziervvaart!*

Het verblijdt ons, dat onze inzender het overigens, gelijk wij, met het stukje eens is. Met vereende krachten alleen kan het taal- en volksbederf worden gestuit.

B. te R. vraagt:

Is het juist van het *licht*, van de *hoop* en dergelijke zaken, te zeggen, dat ze *opdoemen*? Het gebeurt toch zoo vaak.

Antw. — De stam van het hier bedoelde woord „doemen” staat in verband met *damp*. Het woord beduidt dan: opstijgen als damp, opkomen in de verte. De uitdrukking in de vraag aangegeven is dus niet bepaald verwerpelijk.

X. te W. vraagt: Bestaan er van den beroemden Engelschen schrijver Walter Scott nog andere werken dan zijn romans? En hoe is uw oordeel hierover?

Antw. — Scott heeft veel naam gemaakt door zijn gedichten, die veelal min of meer legendarische tafereelen uit de geschiedenis van Schotland behandelen. Ook gaf hij een Vaderlandsche geschiedenis: „Vertellingen van een grootvader.” In dit alles gelijk in zijn romans is hij nagevolgd door onzen Van Lennep, wiens werken dan ook een trouw beeld van die des Engelschen schrijvers geven.

De dichtwerken staan, net als bij Van Lennep, in hun soort niet zoo hoog als de romantische. Ze zijn meest episch en bevatten prachtige gedeelten, b.v. het sterven van Mammion. De vertellingen hebben min letterkundige waarde, maar lezen prettig.

A. J. H.

leidende oorzaken zooveel mogelijk vermeden en bepaalde ziekte-toestanden geneeskundig behandeld worden. Bij kinderen, die aan dit euvel lijden, hebben wij door een vegetarisch diët zeer goede resultaten verkregen.

A. F. M. J. te Sch. — De hartkloppingen, waarover u klaagt, kunnen van nerveuzen aard zijn; daar u echter overigens niet zenuwachtig zijt, is het mogelijk, dat achter dit verschijnsel het een of ander organisch hartgebrek — van welken aard dan ook — schuilt. Wij raden u daarom aan, u door een geneesheer te laten onderzoeken. Bij alle soort van hartkloppingen is het gebruik van koffie en thee te ontraden; koude wasschingen der borst en koud-watercompressen op de hartstreek zijn aan te bevelen.

K. H. W. te Z. — Kiespijn komt bij vrouwen, die in gezegende omstandigheden verkeerden, veel voor; nerveuze invloeden spelen hier een rol, maar ook het vaak zure maagsap, waardoor het email der tanden wordt aangegrepen. Te beproeven middelen zijn *Belladonna* en *Pulsatilla*; bij langen duur of herhaald optreden der kiespijn helpt niet zelden het afwisselend gebruik van *Calcareo carbonica* en *Sepia*. Raadzaam is het zeker, het gebit door een tandarts te laten nazien en carieuze plekken te laten plombieren, doch het uittrekken van tanden of kiezen moet in dezen tijd vermeden worden.

L. H. M. te Z. — Een afdoend middel tegen *overmatig zweeten* kunnen wij u niet aangeven, daar de oorzaken van dit vaak zoo lastige verschijnsel te verschillend zijn. Vaak is het zweeten bij de geringste lichamelijke inspanning een symptoom van algemeene zwakte of van een klierachtig gestel, in andere gevallen een begeleidend verschijnsel van de veel verbreide neurasthenie of zenuwzwakte. Steeds is het noodig de geheele constitutie in het oog te houden, daar alle plaatselijke maatregelen, zooals het inwrijven met Franschen brandewijn of met Salicyl alcohol (wat nog wel 't beste tijdelijk helpt) geen duurzaam resultaat hebben, als het geheele gestel niet verbeterd kan worden. Van veel belang zijn in dit opzicht het gebruik van licht verteerbaar versterkend voedsel, veel ophoud in de open lucht met lichaamsbeweging, wasschen en baden, en last not least de aangewezen geneesmiddelen, die diep ingrijpend op de geheele constitutie werken, van welke vooral *Calcareo*, *Sulfur* en *Silicea* in aanmerking komen.

LETTEREN EN TAAL.

V R A G E N B U S.

Troop. — **Asyl.** — **Belletristisch.** — **Muizenesten.** — **Geïllustreerd.** — **Tafelschuimer.** — **Grissen.** — **Ont.** — **Velerlei.**

M. te B. vraagt:

1. Ik las: De Waarheid en de Vrede zullen elkander kussen. (Psalm 85:11.) Dit is een *prosopopeia* en dergelijke *tropen* vindt men in Bijbel en Psalmboek meer. Wat wordt hiermede bedoeld? Wat wil het woord Troop hier zeggen?

Antw. — Hier is sprake van een zinnebeeldige uitdrukking, de *Verpersoonlijking*, die zaken of begrippen voorstelt als handelende wezens. Een ander voorbeeld vindt men in de bekende regels:

Laat al de stroomen vroolijk zingen,
De handen klappen naar omhoog.

Tropen zijn in het algemeen figuurlijke uitdrukkingen, overdrachtelijke zegswijzen, zooals „een pilaar der kerk,” „een land vloeiende van melk en honig,” enz.

2. Is de uitspraak van het woord *asyl*, *asiel* of *asil*?

Antw. — Dit woord is te kwader ure uit het Fransch overgenomen, en behoort daarom bij ons uitgesproken als stond er *ie*. Het best is, het niet te gebruiken maar te zeggen: *Toevlucht* of *Toevluchtsoord*, gelijk dan ook veel geschiedt.

C. te IJ. schrijft: Mag ik u eenige woorden ter verklaring voorleggen.

1. Ik ontvang een proefnummer van het „*Belletristisch*” maandblad „*Bloesem en Vrucht*?”

Antw. — Bedoeld wordt hier het pas in „*Tim.*” besproken Maandschrift van het Chr. L. Verbond. Het is gewijd aan de „schoone letteren,” in 't Fransch *belles lettres*, waarvan *belletrise* en *belletristisch*, d.i. tot de fraaie letteren behoorend. Zoover ik weet, is dit laatste in onze taal niet in één woord uit te drukken.

2. Mijn vriendin heeft het hoofd steeds vol met *Muizenesten*?

Eilieve, wat hebben *muizen* nu met een hoofd te maken?

Antw. — Dit is een verbastering van muizenissen, d.i. zware gepeinzen, hoofdbreken. „*Muizen*” is een oud woord voor peinzen. (Eng. *to muse*.)

3. „*Timotheüs*” is een „*Geïllustreerd*?” weekblad.

Antw. — Dit woord beduidt „schitterend” en komt van een grondwoord: glans, schittering. *Geïllustreerd* is dus toelichtend, versierend. Het vroegere woord was *verlucht*, dat weer meer in gebruik komt, wat te prijzen is.

4. Onze buurman is een echte *tafelschuimer*. Wat heeft *schuim* of *schuimer* hier nu te maken?

Antw. — *Schuim* beteekent eigenlijk wat boven op ligt, wat het andere *dekt*. *Afschuimen* is die bedekking wegnemen. Daarom is hij, die de room van de melk, het vet van het vleeschnat kaapt, een tafel (af-) *schuimer* en in 't algemeen is zulks hij, die overal wat tracht binnen te halen, een *klaplooper*.

5. Hier hebben de jongens de leelijke gewoonte om elkanders knikkers af te *grissen*?

Antw. — *Grissen* is verbastering van *gripsen*. „*Grip*” is de stam van „*gripen*” of „*grijpen*.”

6. *Ontslapen*? *Ontwaakt*? *Waarom ont*?

Antw. — Het voorpegsel *ont* in zijn oorsprong na te gaan, zou wat veel eischen. *Ont* kan velerlei beduiden, o.a. het tegengaan van iets; ook het beginnen. Dit is begrijpelijk, wijl vaak als de eene toestand wordt belet voort te duren, een andere begint. Zoo is *ontslapen*: door slapen in een anderen toestand komen; *ontwaken*, beginnen te waken, enz.

7. Verder *kortegaard*? *fibeldevoys*? *belhamer*? *orgelïst*? *keutel*?

Antw. — *Kortegaard*, verbastering van „*corps de garde*,” naam in den Franschen tijd voor wachthuis, politiepost. *Fibeldevoys*, eigenlijk „*fidel de voys*,” d.i. „speel een wijsje (wijs) op de fidel, de viool”: Speel eens op, laten we vroolijk zijn!

Belhamer moet zijn *Belhamel*, het schaap (hamel) dat de bel om heeft, en vóórgaande den anderen den weg wijst. Vandaar figuurlijk: de aanvoerder, doch dan altijd in ongunstigen zin.

Orgelïst. Van het Latijnsche *organum* werd gevormd organ of orgel, en van dat laatste weer *orgelïst*, schoon het meer juiste *organist* toch het „ambtelijke” woord bleef.

Keutel, verkleinwoord van *koot* of *knikker*, dun en klein, rond voorwerp.

A. J. H.

hij het perron op en neder en terwijl de schare allengs aangroeide, die zich voor den volgenden trein op het perron verdrong, was de wachttijd eerder verstreken, dan hij dacht. Hij stapte in, wierp zich in een hoek en sloot de oogen, waardoor het hem niet opviel, dat een passagier, die in de volgende coupé, vlak bij den doorgang, gezeten was, voortdurend zijn blikken op hem deed rusten. De stoomfluit, die de aankomst meldde, wekte Van Stralen uit zijn gepeins, want hij had geslapen noch gedommeld, en haastig nam hij hoed en stok en wendde zich naar den uitgang van den waggon. Als werktuiglijk volgde hij de menigte, die zich langs de trappen naar boven bewoog. 't Was reeds schemering geworden, 't zou haast donker zijn. Toch wilde hij nog even van het park genieten en sloeg hij terzijde van het Casino een laan met oranjeboomen in. „He, dat is wel toevallig!” hoorde hij plotseling vóór zich spreken. „Moet ik u hier weer ontmoeten?” zeide de heer Sorrano en bood hem de hand.

„Wel, mijnheer,” antwoordde Van Stralen, die toch niet geheel en al breken wilde met zijn voornemen tegenover den vreemdeling, „dat u en ik gelijktijdig hier zijn, wordt door u terecht aan het toeval geweten en maakt nu juist geen ontmoeting noodzakelijk, die — ik wil het u niet verbloemen — na ons laatste samenzijn minder gewenscht is.”

„Gij, Hollanders zijt mij toch 'n type!” hernam de heer Sorrano, „als de stoomfluit u verraste bij uw ruzie, zoudt ge instappen, een reis rondom de wereld maken, uitstappen en als je je tegenpartij zaagt, hem bij de kraag nemen. Wij, Italianen, zijn anders aangelegd. Wij zeggen elkaar de waarheid, worden boos, vechten eens flink, en dan zijn we weer de beste vrienden.”

„Zoo!” sprak de heer Van Stralen en glimlachte droogjes, „niets haatdragend, dat moet ik erkennen. Toch komt het mij voor, dat het voor u beter is, tegenover mij in de rol te volharderen, die u begonnen zijt te spelen. U hebt mij gemedelen!”

„Ja, omdat ik straks niet den naam zou willen hebben, u verleid te hebben. Maar nu ik zie, dat u zonder mij toch hier komt, kan hiervan wel geen sprake meer zijn,” sprak de vreemdeling, en, den heer Van Stralen de hand andermaal reikende, vervolgde hij: „Niets belet ons dus onzen vroegeren omgang voort te zetten.”

„Niets, dan dat ik het ook nu weer niet geheel met u eens ben, mijnheer Sorrano,” zeide Van Stralen en deed, alsof hij de hem toegestoken hand niet zag. „En waarom zouden we ons aan elkaar opdringen? Monte Carlo is groot genoeg, om ieder z'n weg te laten gaan.”

„Zooals u wenscht, mijnheer!” zeide Sorrano, en zijn hoed afnemende, ging hij zijns weegs, waarna ook Van Stralen zijn pad vervolgde. Een oogenblik gevoelde hij zich gelukkig, den vreemdeling getoond te hebben, dat hij niet met zich liet spelen en volkomen meester van zijn doen en laten wilde blijven, maar toch kon hij niet zeggen, dat dit gevoel hem sterke voldoening schonk. Indien hij al een overwinning behaald had, dan was het er een zonder eenigen buit. En om dien triomf te behalen, had hij niet alleen met zijn goede voornemens gebroken, maar ook den heer Sorrano recht gegeven, hem te verdenken, dat hij juist geen geleide noodig had, om den verkeerden weg te vinden en te bewandelen. Zwak was daartegenover het streelende bewustzijn, dat hij zich, naar hij zich inbeeldde, op den vreemdeling inderdaad gewroken had, en, al het overige vergetende, nam hij zich voor, de rest van den avond geheel voor zichzelf aangenaam door te brengen. Hij ving uit de verte de eerste tonen van de muziek op en besloot zich daarheen te begeven. Mocht de heer Sorrano ook van de muziek genieten, dan zou hij hem zeker opmerken, en dan kon deze er niet langer aan twijfelen, of hij, Van Stralen, kon ook, zonder hem, zijn avonden doorbrengen. Daaraan zou Sorrano gewis genoeg hebben. Hij zette zich aan een der tafeltjes neder, beval den bediende, hem een flesch wijn te brengen, en gaf zich geheel over aan de lieflijke en smeltende tonen, die van uit de muzikentent over de toehoorders als uitgesproken werden.

(Wordt vervolgd.)

LETTEREN EN TAAL. VRAGENBUS.

Bijeen voegen we enkele vragen over Da Costa's „*De Slag bij Nieuwpoort*” van M. te K.:

1. Wat beteekent het motto: *Grandiaque effossis mirabitur ossa sepulcris*?

Antw. — Dit woord is van den Latijnschen dichter Virgilius Georgica I, „*Wanneer hij de graven openwoelt, zal hij verbaasd staan over de groote beenderen.*” Dit ziet op den slag bij Philipp (42 v. C.) waar vele helden gesneuveld zijn. Virgilius zegt, dat de landman zal komen en onder den grond helmen en lanssen zal vinden en zich verbazen over de groote beenderen, daar de menschen allengs kleiner worden. Anderen lezen: de menigte der beenderen.

2. Wat wordt bedoeld met:

De daavring was gevoeld

Tot in Segovia en 't koninklijke klooster,

Naar 't streng model geraamd van foltertuig en rooster,

Weleer door Heidnen voor Laurentius, maar toen

Voor Christenen bereid door Christenen, ten zoen

Der nieuwe ketterij.

Antw. — Nabij Segovia in Spanje had Filips II een gebouw, het Escorial, gesticht, paleis en klooster tegelijk, zooveel mogelijk in den vorm van een rooster, wijl St. Laurentius, aan wien het gebouw is gewijd, op een rooster heet te zijn doorgemarteld. Scherp ironisch zijn de laatste regels tegen het wreede pausdom.

3. Geen graf verslinden, die ook nu de Juniusen ontsteekt. Geen teedre Montpensier?

Antw. — Junius was een vroom en ijverig hervormer en godgeleerde in de dagen der vervolging in de 16^e eeuw, later hoogleeraar te Leiden. — Bourbon Montpensier is de geslachtsnaam van Charlotte, derde echtgenoot van Prins Willem I.

4. O, zie ze 't saam in 't veld, twee *Duitsche Scipioes* Of *Dioscuren*?

Antw. — „Duitsche” 't is hier het oude woord voor Nederlandsche. De Scipioes waren twee beroemde Romeinen, oorlogsmannen. De Dioscuren zijn de tweelingen Castor en Pollux uit de fabelleer.

5. Niet anders dan wanneer met ingespannen zinnen
Twee spelers worstelen op 't vorstelijk schaakvierkant.
Het paard in dol galop, de toren langs haar rand
Of strakke rechte lijn, neemt man voor man gevangen.
De vorstelijke Amazoon doorzwiert en dunt de rangen
Des tegenkoning, wien, naar alle zijden bloot,
Geen keuze langer rest, dan overgave of dood!”

Antw. — De strijd wordt hier vergeleken met het schaakspel, waarin koning, koningin, paard, toren of kasteel enz. voorkomen, die elk bepaalde bewegingen mogen maken. De vorstelijke Amazone is de koningin. De Amazonen waren vrouwen uit de oudheid, die te paard in den strijd gingen.

6. Het was de *Morgenster* van Nieuwpoorts gulden zon!

Antw. — Maurits' roemrijke overwinning bij Turnhout enkele jaren voor den slag bij Nieuwpoort was als de morgenster, die aan het luisterrijke feit voorafging, die het aankondigde.

7. Ontzachtlijk *Guldenjaar!* aan wat herinneringen

Uit twee en dertigmaal voltogen *Jubelkringen*

Sloot zich de Duinzang aan, gehoord van Vlaandrens kust.

Was Vlaanderen, was de Kerk, zich 't uur nog wel bewust,

Toen 't opgetogen Gent met luide lofgezangen

Het *vijftiende eeuwslot vierde*, en op zijn schoot

ontvangen, enz.

Antw. — Elk vijftigste en honderdste jaar der eeuw heet een gulden jaar. Bij *Jubelkringen* denkt Da Costa aan het Israëlietische jubeljaar, dat om de vijftig jaar kwam. 32 jubelkringen zijn dus 16 eeuwen. De laatste regels zien op de geboorte van Keizer Karel V in 1500 te Gent.

A. J. H.

LETTEREN EN TAAL.

VRAGENBUS.

J. S. te IJ. vraagt:

1. Men spreekt wel eens van Karel-romans, wat wordt daarmee bedoeld? Wat beteekent het woord roman? Men heeft mij wel eens gezegd, dat het enkel verduichtsel is en verduichtsel is toch leugen. Mogen romans dan wel geschreven en gelezen worden?

Antw. — Bedoelde romans zijn oude, meest verduichte of opgesierde verhalen omtrent de daden van keizer Karel den Grooten (800 na Chr.) en zijn ridders Garin, Roland e.a. „Roman” beduidt eigenlijk een dichterlijk verhaal uit de middeleeuwen, in het Zuid-Fransch of *Romaansch*. Zulke vertellingen zongen of verhaalden de „troubadours” (zangers) voor de bewoners der kasteelen, natuurlijk voor loon. Op zichzelf is een verduichtsel, d. i. wat bedacht is, niet slecht. Gelijkenissen, fabelen, boeken als Bunyans „Pelgrimsreis” kunnen zeer leerrijk zijn. Zoo ook het verduicht verhaal of de roman. Maar dan moet het *waar* zijn, d. i. de werkelijkheid weergeven, en een strekking ten goede hebben. Op deze punten nu zondigen veel romans schrikkelijk of wel zij dienen slechts om den tijd te doodden. En dat heeft den roman in kwaden naam gebracht.

2. Uit een vers van N. Beets: „Nu *laat* hem oome Crucquius.” Wat kan dit beduiden?

Antw. — 't Is nu een zestig jaar geleden, dat het groote Haarlemmeer werd drooggemaakt. Daartoe dienden de drie groote stoomgemalen, die er nog zijn: de Lynden, de Leeghwater en de Crucquius. — „Laat” komt van „laten” of „aderlaten,” bloed aftappen. De Crucquius tapte het meer 't water af.

3. Ik las in een oud versje:

„Oorloff ghij Christen verheven
Bidt voor ons Hollands klein en groot.”

Wat beteekent *Oorloff*?

Antw. — „Oorloff” is 't oude woord voor „vaarwel,” afscheid. Zoo ook b. v. in het „Wilhelmus.”

4. Ook in dit oude versje zijn mij eenige woorden niet duidelijk:

Schoudt de wereldt, en *cruyschet* u vleesch,
En levet naeder schriftueren *heesch!*
Laet menschenleering hen vaeren,
Gods Woord wil wel bewaren.

Antw. — „Schouwt” = *schuwt*, „cruyschet” = *kruisigt*, „heesch” = *eisch*.

De heer J. T. v. D. te A. schrijft:

„Met veel genoegen lees ik uw bijdragen in „Timotheüs,” en ook de beantwoording der vragen over Letteren en Taal in de Vragenbus. In 't nummer van 17 Febr. geeft u uw meening over de afleiding van den naam „Gepke.” Zonder nu in 't minst iets op de goede gronden, waarop uw meening steunt, (wat ik trouwens ook niet zou kunnen, daar u ze den lezer spaart) te willen afdingen, wilde ik u even melden, dat ik het verband tusschen Gepke en Jakob betwijfel. Hier in Friesland, waar men, zooals u bekend zal zijn, een groote verscheidenheid van namen heeft, komt ook o. a. voor de naam Gerbrig, die afgekort wordt tot Geb, en dan den Frieschen verkleiningsuitgang „ke” krijgt, zoodat een meisje, dat dien naam draagt, want 't is een meisjesnaam, Gepke genoemd wordt. Komt u dit niet aannemelijker voor, dan verband te zoeken met Jakob?”

We zijn dankbaar voor deze opmerking, die zeer goed juist kan wezen. De gronden, waarop we aan afleiding van een („verduicht”) Jakob denken, zijn echter ook vrij stevig. Uitgemaakt is het in elk geval nog niet. Doch wat u schrijft brengt ons verder.

A. J. H.

IN DE PAUZE.

Hij mag een versche pijp stoppen en er den brand in steken en ook wat brood brokkelen voor de paarden. Het is pauze, even.

Laat onze „vrachtrijder” haar genieten; laat de dieren haar ook hebben. 't Zal het werk niet schaden. Integendeel. De beteekenis van de pauze voor den arbeid is wát groot. Voor allen arbeid — niet enkel voor dien van den karreman en zijn trouwe knollen, ieder, die nog niet ingewijd is in de geheimen van des karremans werk, verzuime toch niet de mooie „moment-opname” van Bart van de Veluwe te bekijken. Hij heeft „Hendriks” rechtspositie behandeld. De belangrijke plaats, die de karreman inneemt in het maatschappelijk leven, is door hem gewezen, en geen wagen, die onder de rubriek vuilniskarren hoort, kan ik meer tegenkomen, zonder te denken aan het pleidooi van Bart.

„In onzen tijd, waarin de hygiëne en de reclame hand in hand gaan en elkaar wederzijds diensten bewijzen, mag deze hygiënist, die het zonder reclame doen moet, wel niet vergeten worden! Want inderdaad, te onzen profijte, brengt hij dag aan dag de gezondheidsleer in praktijk, terwijl hij eigen welvaren in de waagschaal stelt.”

Bij voorkomende vacature zoudt gij niet wenschen te dingen naar den post van karreman, maar is deze onmisbare, die werk verricht, dat u niet aantrekt, maar dat toch zeer noodzakelijk gedaan moet worden, juist daarom geen „hoogst nuttig” persoon?

Gunnen we hem dan zijn pauze. Laat hij ook eens even stil mogen staan, niet om weer een bak stof en asch uit te schudden en leeg te storten en zich te omhullen met een nevel stuifsel, dat hem de oogen toenijpt, maar om eens te rusten en met open oogen, zoover hem dat mogelijk is, z'n wereld in te kijken.

Misschien vraagt deze of gene of een tweespan niet al te weelderig staat voor een vuilniskar, maar gelooven we dan maar voor heden, dat de wagen, dien we niet zien kunnen, een extra groote is en voor deze „reis” voor extra vrachten is bestemd.

Oud wordt de man al, oud als z'n paarden. Een zweep hebben deze niet nodig, al kennen ze haar klappen. Ze sjokken dag aan dag voort, staan stil en trekken weer aan; de plompe stramme pooten zijn al, wat op draven lijkt, sinds lang ontwend. Zeker geen paarden-ideaal, voor zoo'n kar te loopen, met als naaste toekomst het slachthuis van den vilder! Maar een paar hompen roggebrood maken alles weer goed.

De beesten zijn tevreden als de sukkel, die ze leidt en stuurt. Spurgeon zou zeggen, dat de man in z'n tuintje het kruid tevredenheid heeft staan en dat hij behoort tot de soort, die met een weinig brandhout het vuurtje stoken kan. Daarom mort hij niet, dat alle bosschen niet behooren tot zijn eigendom. Wordt die soort niet al zeldzamer?

De Génestets goeden raad:

Durf te leven, kwel u niet
Met te veel gedachten;
Werk uw werk en zing uw lied
Onder blij verwachten,

heeft hij sinds jaren in praktijk gebracht. Of daarom z'n gedachtenwereld beperkt is? Zeker niet, als hij iemand is, als Barts „Hendrik,” wiens ideaal dat van de stoutste fantasie ver te boven gaat. Als hij vertrouwt, dat hij zijn wereld vol stof en asch eens wisselen zal met die andere, die hem straten van goud belooft. Als hem ook „sieraad voor asch” wacht, en voor de bestoven plunje en het vale voorschot het witte gewaad van onbesmette reinheid.

Ja, dan is het geheim van 's mans tevredenheid verklaard. Hij mag den onooglijken steen lijken, die niet geteld wordt bij zooveel wat schittert en blinkt hier beneden, tóch zal hij eens waardig geacht worden, „te pralen in 't goud van 's hemels zalen.” En zelfs zijn eenvoudige arbeid zal niet tevergeefs zijn verricht. In dien arbeid zal hij gediend hebben als een trouwe knecht van den Meester, die hem zijn werk gaf.

En adelen zal die arbeid hem in gansch eenigen zin.

A. L. V. H.

het kénnen en kúnnen van het kind. Dat wie geen vaste spijsje verdragen kan, met melk gevoed dient te worden.

In 1762 verscheen *Rousseau's* „Emile ou de l'éducation."

In de eerste vier boeken van dit werk geeft *Rousseau* de levensontwikkeling, volgens zijn denkbeelden, van een jongen, en wel van zijn geboorte tot aan het huwelijk. In het 5e boek volgt dan die van het meisje: „Sophie ou la femme." 't Gaat niet aan in den breede hiervan te schrijven; 't is er hier de plaats niet voor. Kenmerkend echter, ook voor „Emile," is wederom, dat *Rousseau* den Heere God in de opvoeding en ontwikkeling van het kind wegdenkt en uitschakelt.

De verdorvenheid onzer natuur is een fabel. Uit het hart komt niets dan goeds. Het kwade komt door de slechte omgeving.

Laat daarom het kind zich zooveel mogelijk naar zijn eigen natuur ontwikkelen. Weer schadelijke invloeden, die van buiten komende hem kunnen bederven. Spreek hem in geen geval van God; allerminst van een God, met wien hij in zijn doen en denken te rekenen heeft. Eerst, als de jongen zich zóóver ontwikkeld heeft, dat hij zich met zijn denken en oordeelen boven(!) de godsbegrippen der menschen plaatsen kan, spreek hem dan van God; eer niet.

Natuurlijk was er ook veel goeds in *Rousseau's* denkbeelden. Grondwaarheden eener gezonde onderwijskunde, waarmee ook Christen-opvoeders veel winst kunnen doen, werden door hem op den voorgrond geschoven. Maar het *fondament* was verkeerd. Anti-bijbelsch; anti-christelijk.

En dáárom heeft hij groote schade aangericht. Duizenden bij duizenden eerden hem als den profeet-paedagoog, die ons „natuur en waarheid" weervond....

Maar die ons geslacht vervreemde van Hem, die „de" Waarheid en „het" Leven is! —

P. Br.

LETTEREN EN TAAL.

V R A G E N B U S .

Een heele reeks vragen zendt Mr. E. A. Th. te 's Gr. We zullen trachten ze bij gedeelten te behandelen.

Van waar het woord „klakkeloos," en wat is de eigenlijke beteekenis er van?

Antw. — 't Woord beduidt: zonder nadere aankondiging, zonder meer, opeens. Dit is ook de oude beteekenis: *onvoorzien*, zonder klap (klak) of geluid, dat iets aankondigt of doet vermoeden.

Van waar het woord „gannef?" Kan het misschien zijn afgeleid van gauwdief?"

Antw. — Komt uit het Hebreeuwsch en beduidt *dief*. (Met „gauwdief" heeft het niets te maken.)

Is er — en zoo ja — welk onderscheid tusschen: *voorstel* en *motie*?

Antw. — Een motie en een voorstel zijn eigenlijk hetzelfde. Slechts wordt het eerste woord gebruikt om een afdoend, beslissend voorstel aan te duiden. 't Best is steeds het *Nederlandsch* „voorstel" te bezigen.

Vanwaar de uitdrukking „door de bank?" Men vraagt b.v. aan iemand, wanneer hij te spreken is, en krijgt tot antwoord: „door de bank" elken Maandag. Het is hetzelfde als: „in den regel," „gewoonlijk;" maar vanwaar komt die *bank*?

Antw. — Met zekerheid durf ik hieromtrent niets zeggen, al valt veel te gissen. Wel weet ik, dat „bank" verwant is met het Latijnsche *pango*, d.i. *voorstellen*. De uitdrukking bedoelt dan: „zooals vastgesteld, als regel is."

A. J. H.

SCHIERMONNIKOOG.

I. Aankomst.

Maar Schiermonnikoog! Ja, de vriendelijke lezers, die mij op mijn zwerftochten in eigen land hebben gevolgd, weten wel, dat de uithoeken voor mij zijn! Ik bracht ze in Zuid-Limburg, op Walcheren, door Drente, en ik had reeds lang begeerte, eens een onzer eenzame Wadden-eilanden in de Noordzee te bezoeken; eens een wandeling te doen over Texel bijvoorbeeld. Maar wat gebeurt? Een neef is zoo goed zich te vestigen op Schiermonnikoog, en noodigt me uit, eens een vakantie bij hem door te brengen. Zoo werd dus het laatste bewoone eiland het eiland, dat ik koos, en ik heb van die keus nog geen spijt, al heb ik de andere nog niet gezien. „De parel van de Noordzee" heet het op de reclamebiljetten, en de eilanders zeggen, dat die naam verdiend is.

Hoe er te komen? Met de vliegmaschine, zegt mijn neef junior, en ik kan den lezers, die in 't bezit zijn van vliegmaschine of luchtschip, aanraden, het nooit op andere wijze te doen. Voor het overige mensdom zijn er twee wegen, van welke de eene alleen des zomers elken dag begaanbaar is. Dat is de Groninger weg. Van de stad Groningen vertrekt in het badseizoen elken dag, in den overigen tijd van 't jaar om de drie of vier dagen, een fraai ingerichte motorboot, die u langs Groningens ouden zeevaartweg, het Reitdiep, en verder over de Lauwerszee voert naar de landingsbrug van het Badhôtel. Maar ik kwam niet in het badseizoen, en ik kwam van den anderen kant; voor mij was de Friesche weg de aangewezen. Dat is een ouderwetsche reis! Het gaat, zooals 't in een versje staat: nu eens loopen, dan weer varen, nu eens snel en dan weer traag. Eerst natuurlijk met den sneltrein over Haarlem en Alkmaar naar Enkhuizen, daar met de Holland naar Stavoren, dan weer met den sneltrein naar Leeuwarden. Tot zoover ging alles gewoon. 't Was daags na Pinksteren, de trein was meer dan een half uur te laat in Leeuwarden, maar dat is in Nederland op drukke dagen ook gewoon. Daar moet een trein, die van Rotterdam vertrekt, in Den Haag al een rijtuig aanhaken, in Leiden weer een, en in Haarlem voor de derde maal.

Maar aan den anderen kant van Leeuwarden, daar begon het! Met den Frieschen lokaal, die een station heeft om de twee of drie minuten, steeds met den Waddendijk aan de linkerhand. Eindelijk ons laatste stationetje Metslawier. Alles stapt uit en men staat nog anderhalf uur van de Lauwerszee af. Vandaar kan men op sommige tijden van den dag met een omnibus verder, maar als je nu nog een bezoek wilt brengen aan Lioessens, een half uurtje links van den weg, dan ga je maar liever te voet. Ik zeg dat niet, omdat er in Lioessens zooveel bijzonders te zien is — dat moet nog komen — maar omdat ik het deed. En de verdere wandeling bracht me naar de groote stad Oostmahorn, uit een tien- of twintigtal huizen bestaande. Daar eindigt de grintweg bij het veerhuis en bij een trap, die tegen den vier Meter hoogen dijk opgaat.

Ik den dijk op. Daar lag kabbelend als een meer de grijsgrauwe vlakte van de Lauwerszee. Duidelijk zag ik aan den overkant de Groningsche kust, en links af, daar strekte zich een lange donkere lijn uit met hooge vuurtorens, met een blok, dat het badhôtel was, met een kerktoren en bosschage, dat was het doel van den tocht: Schiermonnikoog.

De reisgelegenheid lag daar voor mijn voeten: de rijksmotorboot. Een honderd schreden den dijk langs, dan naar beneden langs een zeer primitieve trap; de stenen van de dijkvlooiing zijn eenigszins in den vorm van een trap gelegd. Dan een steiger van een paar voet breed met een leuning, die u tot de knie komt, en dan langs

LETTEREN EN TAAL.

VRAGENBUS.

Hierbij volgen nog eenige vragen van Mr. E. A. Th. te Den H. met de antwoorden:

Wanneer moet men om *zuiver* Hollandsch te schrijven, gebruiken het woord „*onderscheid*” en wanneer het woord „*verschil*”? Men laat iemand eenige vrijwel met elkaar overeenkomende voorwerpen zien en moet op de vraag, hoe hij of zij er over oordeelt, tot antwoord krijgen: „*Ik vind er niet veel verschil*, of ik vind er niet veel *onderscheid* in?”

Antw. — In 't gegeven voorbeeld is het eenerlei. Maar niet zoo altijd. Zoo duidt *onderscheid* aan wat in het *wezen* der zaak ligt, *verschil* ziet dan op de wijze van beschouwing. Er is *onderscheid* tusschen wit en zwart; er is *verschil* van meening.

Vanwaar de uitdrukking: „*Iemand iets op den mouw spelden*?”

Antw. — Om rang, partij, rouw, enz., aan te duiden wordt veelal eenig teeken op de mouw gehecht. Wie daar nu zich maar alles laat „*opselden*,” wie alles voor waar aanneemt, is een dwaas, die schijn voor wezen houdt.

Vanwaar de uitdrukking: „*parmantig*?” en welke is er de juiste beteekenis van?

Antw. — Het woord beduidt: gemaakt deftig en is verwant met het Spaansche *paramento*, d. i. opschik, zwier. (Lat. *parare*, Fr. *parer*.)

Vanwaar het woord „*muizenissen*,” als men iemand wil waarschuwen niet te veel te peinzen over kleinigheden?

Antw. — Van het oude *muizen*, peinzen. Eng. *to muse*.

Is er wellicht een regel aan te geven, waaraan men kan weten, wanneer men moet schrijven: „*bestaat in*” en wanneer „*bestaat uit*”? B.v. de puinhoopen bestaan *in* of *uit* vijf schoone zuilen?

Antw. — „Bestaan uit” ziet op de samenstellende deelen; „bestaan in” op werkingen. De aarde bestaat *uit* land en water. Zijn leven bestaat *in* weldoen.

Welke is de eigenlijke beteekenis van het woord „*leus*,” vanwaar de afkomst, en wat beduidt: „*iets doen voor de leus*”? Is het niet zoowathetzelfde als voor den *schijn*?

Antw. — De oorsprong van „*leus*” is duister; de beteekenis is: uitdrukking ter kenmerking of aanduiding. Wie iets enkel voor de *leus* doet, doet het voor den *schijn*, den naam, niet de zaak.

Wat is het onderscheid tusschen: *motto*, *devies* en *leus* en *lijfspreuk*?

Antw. — Een *motto* is een kort opschrift in verband met een opstel, doch niet de titel; *devies* is een wapenspreuk; *leus* of *lijfspreuk* is een gezegde, een of andere stelling bevattend, dat iemand telkens gebruikt.

Vanwaar de uitdrukking: „*met de noorderzon vertrokken*?” vrijwel synoniem met „*spoorloos verdwenen*?”

Antw. — De zon is bij ons nooit in het Noorden te zien. Dan hebben wij nacht. Met de Noorderzon vertrekken, is dus bij nacht, in het verborgen weggaan.

Vanwaar het woord „*plasdank*” en wat is de eigenlijke beteekenis er van?

Antw. — *Plas* komt van *plaire*, *plaisir*, genoeg. 't Woord beduidt dank dien men zoekt, voor aangedaan genoeg.

A. J. H.

Wetenswaardigheden.

Kunstmatige steenkool.

Al dikwijls heeft men de vrees uitgesproken, dat er bij het tegenwoordig enorm verbruik van steenkolen, spoedig een tijd zal komen, dat er gebrek aan de zwarte brandstof is. Anderen spreken dit weer tegen, maar in elk geval doet men moeite om steenkool kunstmatig te vervaardigen. En het schijnt, dat men daar eerder mee geslaagd is, dan met de kunstmatige bereiding van goud.

Een bekend chemicus te Hannover is er in geslaagd steenkolen in zijn laboratorium te vervaardigen. Hij deed dit in een toestel, waarbij men bij hooge temperatuur ook een hoogen druk kan verkrijgen, en daarin werden turf en cellulose met water tot ongeveer 40 graden verhit bij een druk van 100 atmosfeer. Zoowel de turf als de cellulose veranderde hierbij in een product, dat na chemische analyse geheel aan natuurlijke steenkool gelijk bleek te zijn. Bij een hitte van 310 graden zou het proces in 64 uur, bij 340 graden in 8 uur verlopen. Volgens den geleerde kan men door deze proef ook berekenen, hoe langen tijd er voor noodig is om steenkool in de aarde te vormen. Hij kwam op even acht millioen jaren! Langs chemischen weg gaat het dus wel wat vlugger dan bij „Moeder Natuur.”

Of de uitvinding echter van praktisch belang is, zal de tijd moeten leeren.

Hoe groot zijn regendroppelen?

Een Engelsch onderzoeker, de heer Spencer Russel, heeft onderzoekingen gedaan naar de grootte van regendroppels. Het resultaat van zijn onderzoek gedurende twee jaar heeft hij onlangs in een vergadering meegedeeld. Hij vond dat hij tegenover 7 druppels grooter dan 6 mM. in middellijn er 44 had tusschen 5 en 6 mM.; 73 tusschen 4 en 5 mM.; 222 tusschen 3 en 4 mM.; 257 tusschen 2 en 3 mM.; 175 tusschen 1 en 2 mM. en 107 kleiner dan een mM. Het gemiddelde was dus ongeveer 3 mM. Wij stellen ons regendroppels gewoonlijk grooter voor.

V A R I A.

Verstrooidheid.

„Wie, zegt mij, heeft de wereld toch geschapen?”
Vraagt meester, en een zestal wakkre knapen
Steekt als om strijd den vinger naar omhoog.
Doch zie, in gindschen hoek ziet 's meesters oog
Een drietal jongens, druk met andre zaken.
Zij gissen 't niet, maar babblen voort, de snaken:
Nu geldt 't een vlieger, dan een tol, een peer
Of wat een knaap al boeit, 'k weet 't heusch niet meer!
„Zegt gij 't eens, Jan! 'k geloof, jij zit te droomen!”
En onze maat, pas van den schrik bekomen
Zegt snel: „Ik niet!” en kijkt verbijsterd naar den grond.
Men keert zich om en schatert in het rond.
Jan ziet met angst het stroef gelaat betrekken.
Hij weet: daar valt met meester niet te gekken.
De man dreigt niet vergeefs. Wie weet, wat straf
Den stumperd wacht! Hoe wendt hij 't onweër af?
Fluks roept hij: „Ja, ik was 't, vergeef het mij dit keer,
'k Belooft u vast: ik doe het nimmer weer!”

P. J. KLOPPERS.

LETTEREN EN TAAL.

V R A G E N B U S.

Hierbij volgen de andere vragen van Mr. E. A. Th. te Den H. met de antwoorden:

Vanwaar het woord „spiksplinternieuw“?

Antw. — Spik = spijker. 't Geheele woord beteekent: zóó nieuw, dat men de spijkers nog duidelijk ziet, de splinters er nog aanzitten, of de spelden er nog in. Splinter kan ook speld beduiden. Men denke aan *nagelneu* (D.) en *spik and span new*. (E.) Span = spaan.

Waarom zegt men van een predikant, dat hij „staat in die of die gemeente,” van een militair, dat hij „hier of daar in garnizoen ligt” en van een notaris, dat hij is gevestigd te . . . ?

Antw. — Den predikant stelt men het best voor als staande voor de gemeente, die hij toespreekt. Bij den krijgsmans is de hoofdzaak *huisvesting*, ligging. (Denk aan ergens thuis liggen, dat ook in den Bijbel voorkomt; het dwaze „en pension” was toen nog onbekend.) Voor den notaris is vooral van belang, waar hij woont en werkt.

Wat is „hoefslaggeld“? Misschien een soort belasting onder den landbouwenden stand?

Antw. — Hoef slaan = een plaats in hoeven verdeelen, *hoefslag* de daarop komende kosten.

Vanwaar de uitdrukking: „schering en inslag“?

Antw. — De uitdrukking is aan het weven ontleend, waarbij schering en inslag telkens te pas kwamen. Vandaar de beteekenis: het komt telkens voor, 't is regel.

Vanwaar de uitdrukking: „neuswijs” of „wijsneus” en is die synoniem met „eigenwijs“?

Antw. — *Neuswijs* is hij, die zich zoo wijs waant, dat hij als 't ware ruikt hoe het is, het weet als hij er zijn neus maar insteekt. *Wijsneus* is een omzetting als bij spelbreker en brekespel. *Eigenwijs* is hij, die 't alleen meent te weten.

Wat beteekent in „Timotheüs” van 16 October 1909 de zegswijze: „En laat ze nu maar betijen“? Is dat betijen een Hollandsch woord?

Antw. — Dit beteekent: laat het nu maar rusten of zijn gang gaan. „Betijen” is oud-Hollandsch en „tijen” beduidt gaan.

Is het onderscheid (verschil?) tusschen „Bede” en „Gebed” zóó groot, dat men nooit het eene woord in plaats van het andere kan bezigen?

Antw. — Volgens ons spraakgebruik kan men een *bede* ook tot menschen richten, een gebed alleen tot God. Ook is het laatste het wijdste van begrip. Het „Onze Vader” is een gebed met verschillende beden.

Wat beteekent een *toom* meer dan een gebit, b.v. in den zin, een *toom* kippen; en waarom wordt het juist bij dien vogel gebruikt, en zegt men niet b.v. ook „een *toom* koeien“? Van waar de afleiding van het woord?

Antw. — De oorspronkelijke beteekenis van *toom* is: broedsel. Het is het Engelsche „team,” dat bij runderen gebruikt wordt. Het gebruik regelt zulke dingen soms zeer vreemd.

Wat bedoelen de Franschen met de zegswijze: „l'ésprit de l'escalier“?

Antw. — Dit duidt aan, dat men zich voorgenomen had in een te houden gesprek dit of dat te pas te brengen. Maar men vergeet het, en herinnert het zich eerst als het te laat is, en men de trap afgaat om het huis te verlaten.

Vanwaar het woord „soubatten,” dat men vaak hoort bezigen voor smeeken, dringend vragen? In geestelijken zin schijnt 't niet gebruikt te worden.

Antw. — *Soebatten* (niet soubatten) is verbasterd uit „zoet bakken,” een verkorting van: zoete broodjes bakken. In hoogerem zin komt het vanzelf niet te pas.

Vanwaar de uitdrukking: „Hij weet van den Prins geen kwaad,” en die andere uitdrukking, nu juist niet van zoo onschuldigen aard: „Hij heeft den Prins gesproken,” in den zin van een, die wat veel gedronken heeft?

Antw. — De prins werd zóó hoog geacht, dat het bijna ondenkbaar scheen, dat van hem iets kwaads ware te zeggen. Wie de eer had hem te spreken, dronk uit blijdschap wel eens een glaasje meer dan goed was.

Vanwaar de zegwijze: „dat zal heel wat voeten in de aarde hebben“?

Antw. — 't Beeld is genomen van iets, dat diep in de aarde verborgen ligt. Er moet dus veel gegraven worden, veel moeite gedaan om het te verkrijgen.

Vanwaar de uitdrukking: „de dood van Iperen“?

Antw. — In de eerste helft der 17de eeuw lag er Nederlandsche bezetting in de Zuidelijke grensvestingen van België (de Barrière). Een dezer vestingen, Yperen, was ongezond. Wie er vandaan kwam, zag er gemeenlijk slecht uit. Vandaar het gezegde.

Vanwaar de uitdrukking: „om den dood“? b.v. in de zinsnede uit een bericht van Spanje herkomstig: „die laatste bom was om den dood ook geen voetzoeker.“

Antw. — Dit is een der vele uitdrukkingen om kracht bij te zetten, als b.v. „om den drommel” e. a. Het beduidt eigenlijk: al zou het genoemde er bij komen, het baatte niet.

Wat is de eigenlijke beteekenis van het woord „folklore“?

Antw. — Daardoor verstaat men de kennis van oude zeden en gebruiken, overleveringen, enz., bij een of ander volk. Dit drukt het Engelsche woord ook uit. In Engeland werd de zaak het eerst beoefend.

Wat is de eigenlijke beteekenis van het woord „Syndicaat” en houdt dat woord verband met Syndicus, het Italiaansche woord voor burgemeester?

Antw. — Dit woord beduidt de gezamenlijke gemachtigden, die namens hun lastgevers handelen; het bedoelde verband bestaat.

Vanwaar de uitdrukking: „die gaat om zeep“?

Antw. — „Om iets gaan” wil hier zeggen: „het gaan halen.” De hier bedoelde zeep is de zoogenaamde Jeruzalemsche, oudtijds zeer gezocht. De reis naar het Oosten was echter zóó gevaarlijk, dat menigeen nooit terugkwam.

Vanwaar de uitdrukking: „met spek schieten“?

Antw. — Wie met spek schiet richt niet veel uit; zoo ook de persoon als de hier bedoelde.

Vanwaar het gezegde: „alles op haren en snaren zetten“?

Antw. — „Met haren en snaren,” een der vele rijmende uitdrukkingen, worden al de snaren van een strijkinstrument bedoeld. Wie die alle gebruikt, doet al het mogelijke.

Welke is de eigenlijke beteekenis van het woord „vaal.” Is dat de aanduiding van een bepaalde kleur, en hoe die nader te omschrijven?

Wat een landgenoot zegt over Strindberg.

W e spraken pas over den overleden Zweedschen letterkundige Strindberg, en wezen er toen op dat hij zulk een raadselachtig man was. Te meer aandacht verdient daarom wat van hem gezegd wordt door Dr. Karl Fries te Stockholm, den voorzitter van de Chr. wereldvereeniging van studenten. Hij schrijft o.a.:

Algemeen werd erkend, dat Strindberg een buitengewoon begaafd man was. Niet alleen waren 70000 burgers van Stockholm bij zijn begrafenis in Mei 11. tegenwoordig, maar ook in den vreemde werden zijn werken in verschillende talen gelezen. Viel hij als schrijver dikwijls de tegenwoordige orde van zaken scherp aan, ook het koningschap, toch zond koning Gustaaf bij de begrafenis een krans als hulde aan het genie, en woonde een van des vorsten broeders de plechtigheid bij.

Gelijk bij zooveel groote vernuiten volgt Strindbergs loopbaan geen rechte lijn. Hij heeft allerfelste aanvallen gedaan op Christendom en Christelijke zedeleer. Hij heeft in het rijk der valscheit aldus genaamde wetenschap rondgedwaald en allerlei beslist anti-Christelijke theorieën aangehangen. Toch schreef hij eenige jaren geleden een boek, genaamd *Damascus*, dat gelijk menig ander zijner werken in den hoofdpersoon veel van hem zelf teekent. Het was een keerpunt in zijn leven. Men moet het vooral geen bekeering noemen als overgave van het hart aan Christus, maar het beduidt een heele verandering in zijn wereldbeschouwing en ook in zijn waardeering van het Christendom.

Een rusteloze geest als hij scheen nooit een vast punt te vinden, waar hij blijven kon. Telkens nam hij een ander standpunt in. Dikwijls bestreed en bespote hij personen en inzichten, die men, oordeelend naar zijn vroegere uitdrukkingen, zou gemeend hebben, dat hem aangenaam waren. Zijn uitspraken waren vaak zoowel wetenschappelijk, als voor het gewoon verstand geheel verkeerd. Toch bewonderden duizenden hem, inzonderheid jongelieden, en achtten hem de socialisten bepaald hun held.

Toen Strindberg in April ziek werd, voorspelde de dokter weldra een spoedig einde. Zijn pijnlijke ziekte liet hem dag noch nacht rust, tenzij hij morphine gebruikte. Toch was hij verrassend opgewekt en uitte nooit eenige doodsvrees. Dikwijls las hij den Bijbel en verklaarde aan sommige bezoekers, dat hij dit deed met een hart hongerend naar het Evangelie. Den dag voor zijn dood nam hij den Bijbel op, sprak de woorden, die wij reeds vermeldden, drukte het Boek aan zijn hart, en verordende, dat men het na zijn dood op zijn borst zou plaatsen met een kruisje, dat hij gewoonlijk om den hals droeg.

Aan zijn graf werd op zijn verlangen niet gesproken en alleen de Zweedsche lijkdiens gehouden. Daartoe behoorden ook liederen, waarvan één letterlijk zegt: „Ik dwaal niet meer als de verloren zoon in een ver land; mijn ziel, die verlangt deze wereld te verlaten, keert blijde tot den Vader terug. Hij ontmoet mij vriendelijk en verleent mij Zijn genade om Jezus' wil, en er zal vreugde zijn in den hemel.” Dit vers had Strindberg in zijn gezangenboek afzonderlijk gemerkt.

In een herinneringsgedicht vlak na zijn dood verschenen, wordt het zoeken van zijn ziel naar God geteekend in het nu zoo bekende lied: „Dichter, mijn God, bij U.” Na de ramp der Titanic had Strindberg dit dikwijls gespeeld. Het gedicht werd gezongen door een groot koor werklieden, waarschijnlijk alle socialisten, wat in Zweden beduidt een bepaald onverschillige zoo niet vijandige houding jegens het Christendom.

„De ernst des doods,” zegt Fries, „brengt de waarheid aan het licht, zelfs in spijt van stellingen, die mogelijk voor een tijd „den raad Gods verduisterd hebben.””

A. J. HOOGENBIRK.

LETTEREN EN TAAL.

VRAGENBUS.

Kallemooi.

In No. 44 doet de heer A. Lukkien, een beroep op mij, ter verklaring van het woord *kallemooi*. (Zie de beschrijving op blz. 399.)

De Kallemooi herinnert sterk aan de zoogenaamde Palm-paasch. Dit was een stok, waarop een haan van koek prijkte, en die voorts gesierd was met een broodje, een uitgeblazen ei, vlaggetjes, lintjes, enz. Tot voor weinige jaren liepen o.a. te Amsterdam de kinderen op Palmzondag met zulke Palm-paaschen rond, ter herinnering aan den intocht van Jezus te Jeruzalem, toen het volk Hem met looftakken begroette.

Ook de kallemooi is versierd, maar op een wijze, die meer bij zeevarende lieden past. Doch de haan ontbreekt ook hier niet. Nu speelt deze vogel op verschillende wijzen een rol, zoowel in het oude Heidendom der Romeinen als in de bijgeloovige plechtigheden der hedendaagsche Negers. De haan komt voor in den Joodschen talmud, in den Mohamedaanschen koran, en prijkt al vele eeuwen lang op de torens der Christelijke kerken. Voeg hierbij, dat de kallemooi in verband staat met Pinksteren, dan is vrij duidelijk, dat de kallemooi zijn oorsprong heeft in den godsdienst. Dr. Winkler Prins, die hem terugvoert tot de oud-Heidensche Meifeesten onzer voorouders (waarvan de Pinksterpret nog een overblijfsel is) heeft hoogst waarschijnlijk gelijk.

Wat nu de beteekenis van het woord betreft, zoo zijn twee verklaringen mogelijk: Kallen is geluid geven, roepen, schreeuwen, en kallemooi wijst dan op het mooie of blijde kraaien van den haan, die den lieven zomertijd aankondigt. Toch is een andere opvatting mogelijk: De klanken *oo* en *ey* wisselen vaak voor hetzelfde woord af. Zoo ligt niet ver van Schiermonnikoog een ander Wadden-eiland, Rotterdameroog, weer iets verder een ander dat Norderney heet. Beide uitgangen beteekenen *eiland*. Dit toepassend, zien we in „mooi” een andere uitspraak van „Mey” of „Mei.” Kallemooi zou dus beduiden: hij die roept of kraait in den Mei. Gaarne geef ik deze gissingen voor beter.

A. J. H.

PRIJSRAADSEL.

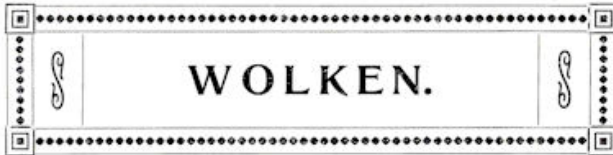
Wie blijft geliefd' eer gij weet hoe,
Een kind uit 't lotter smaakt der van;
Gij kort u saren huiszin broe,
Men drijft elk zus en minder an.

Bovenstaand dwaas gerijmel is ontstaan door lettergrepenverplaatsing. De lezer wordt verzocht het in lettergrepen te brokkelen, en deze in de juiste volgorde naast elkander te leggen, om het oorspronkelijke versje weer terug te krijgen. Het aantal lettergrepen van elken regel blijft zooals het hierboven is.

Oplossingen worden ingewacht vóór 10 September a.s. onder motto Prijsraadsel Timotheüs aan het adres der *Redactie, Dunne Bierkade 17, Den Haag*.

Als prijs wordt uitgelooft

EEN GROOTE FRAAIE KOPERGRAVURE,
in notenhouten lijst.

O, hoe heerlijk, hoe schoon,
 Als geen enkele toon
 Meer weergalmt, nóg het speeltuig te dwingen,
 En Gods licht in het hart,
 Hoe de nacht ook verzwart,
 In den donker het vrolijkst te zingen.

TEN KATE.

Voed het oud vertrouwen weder.
 Zoek in 's Hoogsten lof uw lust.
 Want Gods goedheid zal uw druk
 Deen veranderen in geluk . . . .

Het is een Beiersch meer in rust. Nauwelijks is het water in beweging; als zij, die er op varen, van een zacht heenglijden over een vlak niveau houden, treffen ze het wél. Wopfner, die de „Chiemsee” schilderde, heeft zijn rust-gedachte treffend weergegeven. Maar toch — boven dat kalme meer verzamelen zich de wolken en zij spiegelen haar grijze strepen en haar donkere koppen in het diep — beneden. Zij mogen nu langzaam de lucht vullen, traag de tinten verdonkerend, ze spellen iets anders dan rust en stilte. Het is die wolkenpiegeling, die de kunstenaar meesterlijk weergaf in z'n werk.

En daarginds aan den horizon . . . of is er wel een horizon? De wolken van de lage luchten ginder lijken één met haar beelden in het water; de kim is als weggedoezeld; het schijnt een eenheid van wolken, een natuurpanorama: zonder merkbaren overgang van water in lucht en van lucht in water.

Is het dit alleen, wat de kunstenaar ons zeggen wil? Is dat meer in z'n rust een beeld niet van ons leven soms? Als het zoo nauw bewogen vervliet, zonder golfslag van beteekenis, in volmaakte kalmte schier, in alledaagscheid, die weldadig aandoet! Als het zoo huiselijk toe-gaat, zoo heelemaal gezellig-gewoon; als de arbeid zonder buitengewone zorgen verricht wordt en het tehuis tot kalm genieten van welverdiende rust noodigt! Als het morgen wordt en avond wordt, en ieder der onzen zich naar het werk begeeft en van het werk terugkeert naar één haard!

En als tóch — en als tóch in dat leven spiegelen komt de wolkenmassa, die slagregen spelt en aan storm doet denken! Als anderer leed een slagschaduw werpt in ons mooie leven, als het ons herinnert aan het onbestendige van ons geluk, aan het kruis van ieder huis, en ons als voorbereidt op aanstaanden kommer!

We behoeven niet bepaald pessimist te zijn, om de dingen zóó te bezien, om zóó het menscheijk leven te voelen, zóó te genieten ook!

Daar blijft altoos te vreezen, ook al is de zee kalm en nauw bewogen.

Daar is zonde in het leven, en om ons werkt ze als in ons haar verwoestend werk, en ze dreigt met haar nasleep ons kwaad te doen.

En als 'dan plots die macht van het levenskwaad verlieden komt in ons gezellig en mooi wereldje, en het ziekbed spreidt voor een trouwen vader of een lieve moeder, een onmisbaren broeder of zuster, een dierbren vriend of vriendin of erger nog — als de dood wegslaat naast ons, vlak bij ons, wie we met kunst en liefde trachten te ontwringen aan z'n macht, maar wie we niet houden kunnen; als we worstelen dien bangen kamp met wat ons geluk dreigt te rooven, dan, — ja dan zien we dat leven weer als een onbestendig goed, lichter dan de ijdelheid.

Daar zitten we dan met onze wijsheid, met onze liefde, met onze kracht van kapitaal en invloed. Het moe geweende oog ziet alles als in een floers gehuld, en het bloedend hart spelt ons langdurig ongeluk en niet te stillen droefenis.

En de kalme zee is in beroering gekomen. De storm huilt er z'n klaagzang over, en de koppen met hun zwart en hun grijs hebben licht en kleur van ons weggenomen.

En dan gaan we weer naar onzen arbeid en we komen weer thuis, maar onze gedachten zijn als zoovele sombere nevelen, die den hemel onzes levens verdonkeren, en onze oogen staren zich star op de ledige plek, die zoolang bezet was door hem, door haar, op wiens heengaan, op wier broosheid we maar niet hadden gerekend.

En hoe vaak is dan alles, alles donker! Hoe schijnen hemel en aarde ineen te vloeien in grijze tinten — de eene is al even als de andere voor ons oog. En waarmee zullen we ons dan troosten? Daar zijn er, die zich dan met een onzer nieuwere dichters herinneren, dat dit en nog veel meer nu eenmaal bij het leven hoort. Wat zullen we daarmee, wat we nog over hebben aan leventijd, vergallen, het laatste beetje levensmoed dooven! Daar hebben er al zooveel gestreden dien laatsten strijd, dien de menschen toch verliezen moeten.

Wat helpt het klagen over de ellende! Is het ten slotte maar niet „zalig, om niet te zijn?”

En de wijsgeer poogt nog eens, zoo helder hij vermag, dien ouden Griek na te betoogen, dat de dood artsienij is voor des levens ellende. En zoo trachten oppervlakkige zielen zich met het einde te verzoenen. Alsof de mensch, tot leven geschapen, zich door dergelijken troost bedriegen laat!

Alsof hier een koude redeneering tot rust brengt. De bange werkelijkheid spot met alle betoog, dat des levens vijand een vriend tracht te bewijzen.

Alleen het geloof in Hem, die den sleutel der graven heeft, kan hier troost bieden. Alleen het geloof in de opstanding en het eeuwige leven werpt een licht in het donkere graf en in het leven, dat door de schaduwen des doods zijn heldere glansen verdoffen ziet.

Als de wolken komen, rijst de vraag naar het Waarom! zoo dikwijls uit het hart. Eén van die hoofdvragen, waarmee de menschheid geen raad weet. Geen wetenschap kan hier het bevredigend antwoord brengen. Roerend schoon zong eens Hélène Swarth over dat Waarom! dat ze vroeg aan allerlei creatuur en dat ze fluisterde in het heiligdom. En ze liet zich ontvallen toen, dat ze, nu niets en niemand haar het antwoord bracht, wachtte op den dood:

Mijn wijze, bleeke bruidegom,
 die weet waarom, die weet waarom!

Dan was De Génestet er beter achter, toen hij schreef:

Zendt God u kruis; treft u Zijn roe,
 Vraag niet: Waarom? maar vraag: Waartoe?

Op die vraag is wel een antwoord te geven, voor wie met ernst het zoekt.

Maar zullen we niet herinneren, met onze wolkenplaat vóór ons, aan den *zegen*, dien de wolken ons brengen? Zijn ze ook niet bij al haar somberheid de fonteinen des hemels, die heur water sprenkelen over de groene aarde en kleuren zoo schoon de schepping Gods? Zonder die wolken geen groei en geen bloei; geen oogst op den akker, geen brood en geen drank.

En des winters sneeuwen ze over de velden de spreij, die 't koren koestert, dat in de aarde slaapt.

Hier is een schijn, die niet bedriegt, maar verrast. Zoo bergen ook de wolken des levens als die des hemels verborgen zegeningen vaak, die straks danken doen voor wat het leven verduisteren kwam.

En voor wie geloof, verdwijnen alle duisternissen en nevelen eens; het morgenrood van den nieuwen dag voersplelt slechts licht in het leven, dat tot in eeuwigheid van echt menscheijk geluk zal verzadigd zijn.

A. L. v. H.

